Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје

Филозофски факултет

Меѓународни односи-

разрешување на конфликти, дипломатија и човекови права

МАГИСТЕРСКИ ТРУД НА ТЕМА:

Учеството на жените во општествениот и политичкиот живот во Палестина и окупираните територии

Кандидат: **Марина Трајковска**

Ментор: **Проф. д-р Тања Милошевска**

Скопје, 2020

Овој магистерски труд му го посветувам на моето семејство, без чија поддршка не ќе можев да ја посетам Палестина и да допринесам кон ова истражување со своето лично искуство.

Содржина:

Апстракт.. 5

1. **Вовед** 7
   1.1. Формулација на проблемот.. 7
   1.2. Истражувачки прашања.. 10
   1.3. Цели и задачи.. 11
   1.4. Дефинирање на предметот на истражување............................ 13
   1.5. Дефинирање на клучните концепти.. 16
   1.6. Општа / специфична хипотетичка рамка................................ 20
   1.7. Истражувачки методи.. 21

2. **Теоретска рамка** 22
   2.1. Палестина во историски контекст, раѓањето на Израел и израелско-палестинскиот конфликт...22
   2.2. Историски преглед на учеството на жените во општествено-политичкиот живот во Палестина.............................33

3. **Фактори кои влијаат врз учеството на жените во општествено-политичкиот живот во Палестина**.................... 38
   3.1. Влијанието на вооружените конфликти врз жените и нивното учество во општествено-политичкиот живот................ 38
   3.2. Улогата на национализмот во учеството на жените....................40
   3.3. Влијанието на конфликтот и меѓународното право....................42
   3.4. Влијанието на Втората Интифада врз учеството на жените...... 44
   3.5. Влијанието на родот, патријархатот и влијанието на Палестинската власт 45
   3.6. Влијанието на исламскиот фундаментализам врз учеството на жените 47
   3.7. Влијанието на милитаризацијата и родовото насилство во Палестина 57
   3.8. Влијанието на блокадите и контролните пунктови......................58

4. Резолуцијата 1325 на Обединетите Нации 60
4.1. Позадина за донесување на Резолуцијата 1325...............................60
4.2. Имплементација на Резолуцијата 1325 во критичните региони и нејзини критики.. 63
4.3. Феминистичка критика врз Резолуцијата 1325............................. 66
4.4. Резолуцијата 1325 во Палестина 70
4.5. Имплементација на Резолуцијата 1325 во Палестина....................72

5. Улогата на граѓанското општество и невладините организации врз учеството на жените во општествено – политичкиот живот во Палестина...74

5.1. Правни услови, бариери и недостатоци...78
5.2. Позицијата на палестинските феминистки и нивната критики...82

6. Заклучок...86
7. Користена литература.. 90

Апстракт

Окупацијата на Израел врз Палестина креира една таква ситуација, каде буквално се е прашање на припадност, кој каде припаѓа и што кому припаѓа во прва линија. Оваа ситуација во огромна мера го детерминира развојот на општествено-политичкиот живот, особено во Палестина и окупираните територии. Секојдневно Палестинците се соочуваат со еден сложен систем, особено кога станува збор за мобилноста, односно движењето надвор од Западниот Брег или кон Ерусалим. Тие се принудени да бараат специјални дозволи, кои понекогаш не се доволни да се помине патот од 16 километри ниту за 2 часа. Оваа ситуација е уште толку отежната со многубројните контролни пунктови што Израелците ги поставуваат, како и една од најморничавите појави, ѕидот кој што го опкружува Западниот Брег, одвојувајќи го од останатата територија.

Кога човек патува низ Палестина, она што паѓа во очи е јасно диференцираниот систем на сегрегација, кој се стреми да ги оддалечи Палестинците од нивните домови и земја. Целиот тој систем е еден спој за контрола врз Палестинците, кој несомнено влијае во огромна мера на нивниот целокупен социо-политички живот.

Жените биле отсекогаш клучни играчи кога зборуваме за развојот на едно општество. Токму на тие територии, каде се простираат земјите Израел и Палестина (признаени како такви за одделни земји и народи), жените играле различна улога во различни временски периоди. Улога, која денес во 21 век се манифестира со демотивација, неактивно учество во социјалниот и политички живот, но и детерминирана од надворешните фактори кои како ѕвезди висат на небото врз израелско-палестинскиот конфликт.

Имајќи ги во предвид историските превирања во тие земји, особено традицијата и политиката како главни фактори, секако и меѓународниот фактор, жените пред се не останале целосно тивки и секогаш имале желба да се влијае врз нивните права, како и врз родовата еднаквост во целина.

Несомнено глобализацијата која со себе ја носи и дигиталната ера, развојот и демократијата, вложуваат огромен напор врз подобрување на целокупната слика преку легални инструменти, но во колкава мера сето тоа се имплементира „на терен„ ќе пронајдете во моето истражување и анализа на следните страници од овој магистерски труд.

1. Вовед

1.1. Формулација на проблемот на истражување

Еден од најдолгите и најпрепознатливи конфликти на нашето време, несомнено е израелско-палестинскиот конфликт. Оваа крвава борба која се превира низ многу години и вклучува голем број играчи, сојузи и обиди за решавање на конфликтот, доведе до смрт на многумина и го наруши животот на безброј други. Според некои извори, најмалку 1.104 Израелци и 6.836 Палестинци се убиени само од 2000 година, а многу други се повредени.[1] Истиот извор вели дека додека бројот на Израелци кои се убиени се намалил од 2002 година, бројот на убиени Палестинци останал релативно висок. Ситуацијата е очајна, особено за Палестинците, од кои многумина се крајно ограничени во нивната мобилност и способност да обезбедат за себе и за своите семејства пристоен живот.

Обидите за мировни преговори и развојот на решение за конфликтот досега се покажуваат како неуспешни. Се разбира, постојат и Израелци и Палестинци на двете страни на конфликтот, како и надворешни влијанија кои не го поддржуваат решението за формирање на две држави и оваа разновидност на неиздржливи желби придонесува значително за нерешливост на проблемот.

Меѓутоа, она што најверојатно не го размислуваме во преден план кога го анализираме израелско-палестинскиот конфликт е отсуството на палестинските жени во општествено-политичкиот живот, односно во процесите на преговарање и изнајдување на решение за конфликтот, што беше доволна причина да го започнам моето истражување.

Со оние информации кои ги имаме за израелско-палестинскиот конфликт, тешко дека може да се набројат жени, за кои е познато дека се вклучени во преговарањата во Осло или Мадрид. Единствена Палестинка, за која може да се чуе беше Ајат ал Акрас, бомбаш-самоубиец.

---

[1] OCHA data base, достапно на: http://www. ochaopt.org/. B'tselem statistics, *Statistics: Fatalities,* достапно на: http://www.btselem.org/english/statistics/Casualties.asp

Кога започна ова истражување, несомнено се потпираме на податоците добиени од престој во Палестина, кој ни помогна да сфатиме еден куп причини, но и реалности со кои се соочуваат Палестинките. Многубројните разговори со палестинските жени од различни делови и возрасти во врска со причините за нивното учество односно неучество во општествено-политичкиот живот овозмоуваат добра основа за имплементација на овој труд.

Кога го анализираме учеството на жените во Палестина, несомнено мора да се направи еден историски осврт на конфликтот помеѓу Израел и Палестина, кој генерално има корени уште во библиско време. Всушност, кој има право на земјата оспорена и од Израел и од Палестина, го влече ветувањето дека децата на Аврам треба да го поседуваат еврејскиот дел од кралството Израел, кое се протега на територија што е населена стотици години со, главно, Арапи и муслимани.[2]

Во изминатите години се случиле премногу настани кои го усложнуваат конфликтот, кој се состои од многу слоеви на недоверба, омраза, насилство и страв. Па така и учеството на жените се протега од милитантност до учество на жените кое ќе влијае на изградба и зајакнување на општествено-политичкиот живот.

Иако палестинските жени упорно бараат начини за својата позиција и учество, мора да споменеме дека нивните видливи обиди датираат уште од времето на Британскиот мандат, кога жените се мобилизираа во име на одбраната на нивната татковина. Од основањето на Израел во 1948г., како и со арапско-израелските војни, мнозинството Палестинци е принудено да ги напушти своите домови, односно доаѓа до масовно раселување на населението. Палестинските жени се грижат за опстанокот на семејствата под социјални и економски бариери, физичка несигурност и политичка неизвесност. Особено откако Израел ги окупира Западниот Брег и Газа во 1967г., социјалното и политичко однесување на жените беше во огромна мера обликувано од духот на опстанокот и отпорот до понижувања и неправди по окупацијата.

---

[2] Be on our Side Campaign, “Roots of the Conflict,” Two Peoples One Future, Committee for a Just Peace in Israel and Palestine, 2014, достапно на: http://www.twopeoplesonefuture.org/background/roots-of-conflict/.

Позицијата на жените во Палестина стана дотолку детерминирана и со последиците на двете востанија, првото во 1987г (shacking off – the first Intifada) и второто во 2000г (Al Aqsa Intifada), кои несомнено се карактеризираа со крајно насилство од Ерусалим и Газа, до бегалските кампови во Либан и училиштата во Западниот Брег. Врз основа на сето ова, Сухеир Азуни, палестински активист, ќе каже дека жените се соочуваат главно со две огромни препреки во нивното учество, онаа што произлегува од рамките на сопствената култура, традиција и општество, и онаа како резултат на окупација, насилство, кршење на човековите права и ограничување. [3]

Исто така, улога во ова истражување кон учеството на жените имаат и некои тела креирани во текот на долгогодишната борба. Во 1959г, од страна на Јасер Арафат и други активисти, беше формирана групата Фатах, која имаше за цел насилно да се спротивстави на Израел и целосно да ја ослободи Палестина. Ова доведе до креирање на управувачкото тело Палестинска Ослободителна Организација (Palestinian Liberation Organisation PLO), а востанијата пак доведоа до креирање на милитантската исламистичка група Хамас, која имаше за цел целосно уништување на Израел. Овие структури се важни, бидејќи во сите нив има вклучено жени, но моќта за донесување на одлуки е алоцирана кон мажите, што доведува до дисбаланс во учеството.

Со оглед на тоа што во воените подрачја и тоа како отскокнува родовото насилство, а жените се директна цел на различен тип на насилство, вклучувањето на меѓународните фактори, односно организации е поттикнато од движењата на жените кои се борат кон еднаквост и правда, што доведе до донесување на резолуции, декларации и акциски планови. Во мојот случај, резолуцијата 1325 која Обединетите Нации ја усвои во 2000г., игра улога во поддржувањето на учеството на жените во Палестина, од аспект на неуспешно имплементирање во пракса.

Жените во Палестина, треба да играат клучна улога во изградбата на тоа општество. Без нивната активна вклученост не може да се очекува развој, како и

---

[3] Suheir Azzouni, "Palestine," *Women's Rights in the Middle East and North Africa: Progress amid Resistance,* New York, NY: Freedom House, Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 2010. https://www.freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/Palestine%20%28Palestinian%20Authority%20and%20Israeli %20Occupied%20Territories%29.pdf.

решавање на било кој аспект од конфликтот. Родовиот баланс во општеството е потребен, но истовремено детерминиран од многу фактори кои се анализирани во моето истражување.

Факторите коишто влијаат, жените во Палестина да не учествуваат активно во општествено-политичкиот живот се од социо-економска, географско-религиска и политичка природа, која ниту меѓународните фактори, односно организации со усвојување на резолуции не можат да ја надминат. Но, факт е дека постоењето и активностите на невладините организации, како и феминистичките теории кои даваат една друга рамка на проблемот, кои се борат за остварување на жените во општествено-политичката сфера, имаат несомнено импакт врз самите жени во Палестина.

1.2. Истражувачки прашања

Магистерскиот труд има за цел да одговори на следните прашања:

(1) Кои се факторите кои придонесуваат жените во Палестина да не бидат активни во општествено-политичкиот живот?
(2) Зошто резолуцијата 1325 усвоена од Обединетите Нации не беше успешно имплементирана во Палестина?
(3) Како може да придонесат меѓународните и невладините организации за поголема вклученост на жените во општествено-политичкиот живот?

1.3. Цели и задачи

Учеството на жените во општествено-политичкиот живот во Палестина е од суштинско значење за постигнување на целите и задачите на палестинскиот општествен систем.

Родовата еднаквост меѓу мажите и жените се однесува на ставот дека и двата треба да добијат еднаков третман и подеднакво да се промовираат во прашања како што се економска независност, исплата на еднаква работа вредност, еднаквост во процесот на донесување одлуки, достоинство и крај на родовото насилство.

Социјалните идентитети пак претставуваат идентификација со различни групи во општеството и затоа се поврзани со чувство на припадност во одредена нација или заедница. Таков е случајот со палестинските жени, кои стекнувајќи родов политички идентитет, се дистанцираат од своите машки сонародници и ја нагласуваат важноста на нивните борби под закрила на заеднички палестински идентитет.[4]

Она што е избрано да се обработува во овој труд, се однесува на зголемување на свеста за родова еднаквост во Палестина, активното општествено учество на жените, како и на ограничувањата што патријархалното општество и останатите фактори ги поставуваат на овие жени, кои со одењето против општествените норми останаа посветени во борбата за национално ослободување.

После второто востание, интифада, учеството на жените зема една друга насока, каде тие се обидуваат преку борба да ги обезбедат своите права и слободи. Но, тоа резултира со 96 жени убиени во Западниот Брег и Газа.[5] После тој период забележано е вклучувањето на феминистите, граѓанските организации, особено невладините организации за човекови права кои земаат активен чекор кон

---

[4] Simona Sharoni, "Gendered Identities in Conflict: The Israeli-Palestinian Case and Beyond," Women's Studies Quarterly Vol. 23, No. 3/4, *Rethinking Women's Peace Studies* (Fall - Winter, 1995), 117-135.

[5] The Palestinian Centre for Human Rights, Al-Mintar publication, 2004. p.28.

обезбедување и поддршка на местото на жените во палестинското општество. Иако тие организации користат правни и социјални инструменти да ги променат постојните политики и да го издигнат местото на жената преку решавање на родовите прашања, на тој пат не забележувам некои големи промени во активното учество на жените.

Ако претпоставиме дека традицијата, религијата, односно социо-економските услови го детерминираат учеството на жените во Палестина, тогаш можеме да го рефлектираме учеството и улогата на меѓународните и локалните невладини организации таму во процесот на преминување на бариерите кои доведуваат жените да изостануваат во своето учество.

Со оглед на тоа што жените во време на конфликт или војна се жртви на насилство, силување, општествено потиснување, занемарувајќи ги правата на сопствен избор за репродукција или било каква контрола врз женската сексуалност, ги анализираме феминистичките теории кои преку своите активности за правата на жените и еднаквост во политички, социјален, културен и економски контекст ги детерминираат организациите кои оперираат на територијата на Палестина и окупираните делови.

Во колкава мера различните феминистички теории влијаеле врз феминистичките активности, можеме да доловиме од учеството на жените во тие движења после востанијата но и од улогата на тела како што се Фатах и Хамас со нивните политики.

Можеби феминистите оствариja дел од своите замисли со усвојувањето на резолуцијата 1325 во Обединетите Нации, иако нивните теории многу често беа исмејувани, подоцна се разгледуваат како основа за усвојување на тие резолуции. Усвојувањето на оваа резолуција, како што рековме лобирана од феминистите, за жал не беше спроведена според очекувањата. На територија како што е Палестина, со тие општествено-политички норми спроведувањето на една таква резолуција без конкретен план за акција, но и поради одреден број на причини не може да се очекува со ефективни резултати. Една од задачите покрај факторите кои го детерминираат учеството на жените, е и анализа на причините за неуспехот во имплементацијата на оваа резолуција. Целта е да се утврдат клучните точки врз кои треба да се влијае за една таква резолуција да има

поголем импакт и со тоа да обезбеди простор за преминување на бариерите кон активно учество.

Во моментов се вложуваат огромни средства за развивање најразлични програми кои невладините организации би ги имплементирале со жените од различни области на Палестина. Иако сметам дека во одреден дел само елитата и образованите жени имаат достапност до тие програми, сепак задача е да ги анализираме тие активности на организациите кои ќе ни покажат до која мера може да се поддржи активното вклучување на жените таму.

1.4. Дефинирање на предметот на истражување

Со оглед на тоа, што општествено-политичкото учество е еден од најважните показатели и импликации за развој на секое општество, не можеме да зборуваме за учество, во било која форма, без да го адресираме концептот за политичко учество од една страна и улогата на жената во развојот на едно општество од друга страна. Според тоа степенот на учество на жените и нивната ефективност, се рефлектираат дефинитивно врз развојот на општеството.

Треба да потенцираме дека со секој обид да се разберат и простудираат социјалните промени не може да се изолира улогата на жените, бидејќи тие претставуваат повеќе од половина од светската популација.

Терминот „општествено-политичко учество“ е релативно современ, најчесто се користеше во пресрет на Индустриската Револуција на осумнаесеттиот и деветнаесеттиот век, кога револуцијата имаше најголемо влијание на учеството во општеството, кое не беше повеќе ограничено само за елитата. Концептот за активно учество во општеството, потенцирајќи го политичкото учество, потекнува исто така од интеракцијата на индивидуата со

општеството преку целосна инволвираност во јавните активности, дефинирана како „јавна политичка пракса“[6].

Меѓутоа, исто така имаме и друга дефиниција за општествено-политичко учество на жените, кое укажува на сите доброволни активности на жената, со намера да влијае директно или индиректно на одлуки и избори кои се прават во целокупниот систем.

Според претходно изложеното, јасно е дека заеднички деноминатор е доброволната активност, спонтана или организирана, креирана да изврши влијание во општеството кон поддржување на позитивни промени, кои ќе овозможат постабилно општество.

Во палестинското општество, кое се карактеризира како конзервативно и доминирано од мажи, се очекува жените да ги дуплираат напорите за да се инкорпорираат во општеството, да се интегрираат во процесите на донесување на одлуки, односно да се вклучат во целиот развој на општеството.

Во оваа смисла, треба да се спомене, дека политичките промени во палестинското општество, дозволија тоа да претрпи вклучување на жените под различни околности, кои им дадоа историска можност на жените да ја подобрат својата позиција преку земање учество во борбата против окупаторот и масивните активности.

За време на интифадите (востанијата) палестинските жени имаа можност цврсто да се наметнат на колективната свест на Палестинците, општествено и јавно.

Неколку години подоцна, Палестинките успеаја да водат некои невладини организации и фондации, кои влијаеја, на еден или друг начин, врз креирањето на граѓанското општество во отсуство на државни институции. Но, тие можности за присуство на жената на општествено-политичката сцена, се бележат како реакција на вооружените конфликти, додека активно учество на жените или пак само некои знаци може да се забележи само помеѓу елитата. Има примери кои

---

[6] Bystydzienski, Jill.m, *Women Transforming politics*”. World Wide, Strategies’ for Empowerment, Indiana University Press, 1991, p.1.

укажуваат на потенцијалот и способностите на жените да бидат активни чинители во општеството, но повеќето се индивидуални случаи.

Она што всушност не им дозволува на жените активно да се вклучат во општествено-политичкиот живот, е всушност комбинација од ситуации, услови и состојби во коишто се наоѓаат палестинските жени. Самото тоа што се жртви на резултатите од воените активности, кои најмногу се манифестираат со кршење на нивните основни човекови права, женската палестинска популација е детерминирана во огромна мера од традицијата која оди рака под рака со религијата, која благодарение на политичките состојби на тие простори масовно се радикализира.

Освен тоа ограничената мобилност, како и ресурсите кои ги поседува Палестина, не овозможуваат економски раст и развој, што се манифестира со многу малку можности за жените, особено за оние кои се раселени односно во бегалските кампови. Но исто така неуспехот на организациите се темели токму врз ограничената мобилност заради окупацијата, како и економската немоќ и непристапност на информации. Можеби и достапноста на информациите е клучна за не толку големото учество на жените во сите работилници и тренинзи кои се имплементирани на тие простори. Неуспехот на имплементацијата на резолуцијата 1325 на ОН се темели токму на низа од овие фактори.

Во овој контекст, исто така ќе го споменеме влијанието на феминизмот и феминистичките теории, кои ги застапуваат правата на жените и еднаквоста, доведоа до формирање на локални феминистички движења. Според пост-колонијалниот феминизам, односите на моќ на половите се карактеристични во доминацијата на колонијализмот и националистичките борби (во случајов Израел не била никогаш колонија, додека пак Палестина е до денес колонија), и со тоа Палестинскиот феминизам се потпира на борба против колонизаторот Израел, но и против универзалните западни модели за индивидуална слобода. Според нив, разбирањето на „жената“ не може да биде само преку раса, нација, класа и религија туку сето тоа се вкрстува со полот.

Како и да е, феминистичките движења од 90тите години беа видливи и маркантни, се формираа феминистички организации кои медиумски влијаеја на надежта за соработка и заедничка работа. За жал многу од тие организации не

функционираат денес, како што се вели поради тоа што ставовите на жените во однос на политичката поделеност беа посилни од оние за заедничка работа.

1.5. Дефинирање на клучни концепти

Палестина е територијата која се протега од Средоземното Море до реката Јордан, припаѓала на отоманската империја, каде денес се наоѓаат Израел, Западниот брег и појасот Газа. Де Јуре, Палестина денес е суверена држава која се состои од Западниот Брег, Појасот Газа и источниот дел од градот Ерусалим и е призната од 136 членки на Обединетите Нации. Територијата е населена со мнозинство на арапско-муслиманско население, а официјален јазик е арапскиот.[7]

Израелско-палестински конфликт всушност го означува конфликтот помеѓу Израелците и Палестинците, предизвикан со создавањето на државата Израел на територијата Палестина во 1948 година.

Израел беше создадена од Обединетите Нации, а конфликтот е еден од најдолгите и најкомплексните конфликти. Недоразбирањата помеѓу двете страни се протегаат од меѓусебното непризнавање, до граници, сигурност, права над ресурси (вода) и контрола врз градот Ерусалим, кој претставува важен идентитетски момент за двете страни.

Во срцето на конфликтот лежат ставовите на еврејските ционисти и палестинските националисти. Иако се направени многубројни обиди за да се изнајде решение на конфликтот, вклучувајќи ги напорите на меѓународните институции, можно решение не е ни на повидок. Последниот голем обид за примирје е Договорот од Осло, кој за жал не беше успешен. [8]

---

[7] Abraham, Matthew. “Seeking Palestine: New Palestinian Writing on Exile and Home,” Journal of Palestine Studies, Vol. 42, No. 4 (Summer 2013,) 90-91.

[8] Gutmann, Stephanie. *The Other War: Israelis, Palestinians, and the struggle for Media supremacy*, United States: Encounter Books, 2005.

Интифада е арапскиот термин за зборот „востание“. Со овој термин се означуваат двете поголеми борби на Палестинците против Израелците.

Првата интифада започна во 1987 година, почна да згаснува во 1991, а е прекината во 1993 со Договорот од Осло, преку кој е воспоставена Палестинска управа. По израелско-арапските војни, палестинските територии останаа окупирани подрачја под израелска воена управа. Сè поголемото населување на израелски доселеници и сè полошата положба на Палестинците во бегалските кампови создадоа многу напната атмосфера. При едни демонстрации на Палестинците на 6. Декември 1987 година израелската војската уби еден Палестинец, што предизвика голем револт помеѓу Палестинците. Тие почнуваат да формираат вооружени единици и да влегуваат во судири со Израелците. Израелската војска, исклучително добро вооружена, возвраќа на палестинските напади, често со употреба на прекумерна сила. При тоа и двете страни вршат напади и врз цивилно население. Бројот на жртвите од Првата интифада е: 1.162 Палестинци и 160 Израелци.

Како **Втора интифада** (или Ал Акса Интифада) се означува израелско-палестинскиот судир што започна во септември 2000 година откако Ариел Шарон тогашен лидер на опозициската партија Ликуд, влезе во просторот на ерусалимските џамии, каде до 1 век постоел еврејски храм. Тоа Палестинците го сметаа за тешка провокација и набрзо потоа избувнаа жестоки судири. Оваа интифада е сè уште во тек и е покрвава од претходната. До 2004 година убиени се 3.223 Палестинци и 950 Израелци.[9]

Воена окупација претставува контрола и присвојување на нечија територија, која му овозможува на окупаторот да воспостави воена влада. Под таа контрола и присвојување се подразбира и контрола на сите ресурси. [10]

---

[9] Hammack, L. Phillip. *Narrative and the Politics of Identity: The Cultural Psychology of Israeli and Palestinian Youth*, New York: Oxford University Press, 2011.

[10] https://www.merriam-webster.com/dictionary/military%20occupation

После неколку големи судири, војни на Израел со арапските земји, од кои клучна е 6 дневната војна, Палестинските територии се под окупација на Израел. После Договорот од Осло, Палестинците добија фиктивна автономија на Западниот Брег.

Меѓународна организација се дефинира, според Комисијата за Меѓународно право, како организација основана со некој договор или инструмент управуван од меѓународното прави и поседува сопствен меѓународен правен идентитет. Како членови на меѓународните организации се наоѓаат државите, но често за членство можат да аплицираат и други ентитети. Процесот на донесување одлуки во меѓународните организации исто така се спроведува со помош на меѓународното право. [11]

Една таква меѓународна организација се Обединетите Нации, основана во 1945, посветена за чување на меѓународниот мир и безбедност, развивајќи пријателски односи помеѓу нациите, промовирајќи социјален напредок, подобар стандард и човекови права.

Резолуцијата 1325 на Советот за Безбедност на Обединетите Нации за жените, мирот и безбедноста е резолуција донесена во 2000 година со која што се придава значење на заштитата на жените во воени конфликти и нивно активно учество во општеството. Според Резолуцијата, напорите за мир и безбедност се повеќе одржливи доколку жените се еднакви партнери во спречувањето на воени конфликти. Нивната заштита и заштитата на човековите права е приоритет. Резолуцијата е усвоена како резултат на напорната работа на граѓанското општество и членките на Обединетите Нации.

Учество на жените во општествено-политичкиот живот претставува доброволното вклучување на жените во активности кои придонесуваат во изградба на општеството. Тие активности се однесуваат на социјалниот, економскиот, безбедносниот како и политичкиот развој на

---

[11] Archer C., L. Marsden, *International Organisations*, London, Routlendge 2015.

општеството. Општествено-политичкиот живот пак го сочинуваат сите социјални и политички фактори кои го овозможуваат развојот на едно општество.

Преку учеството на жените во општествено-политичкиот живот, се подига свеста за половата еднаквост и женските права. Жените се многу важен аспект на целокупното функционирање на едно општество, а со нивното активно вклучување во најразличните активности се очекува развој на едно стабилно општество.[12]

Невладините организации се всушност непрофитни доброволни групи на граѓани, организирани на локално, национално или интернационално ниво. Нив ги сочинуваат луѓе со заеднички интереси, спроведуваат најразлични услуги и имаат хуманитарен карактер, проблемите на граѓаните им ги доближуваат на владите, посредници се и мониторинг на различни политики и го поддржуваат политичкото учество преку дистрибуција на информации.

Некои организации се ориентираат на конкретни проблеми како човекови права, животна средина или здравје. Тие обезбедуваат анализи и експертизи, служат како механизми за рано предупредување и помагаат во следењето и спроведувањето на меѓународните договори. [13]

Феминизмот, како збор, означува посредување за правата на жените врз основа на половите. Феминизмот е опсег на политички движења, идеологии и општествени движења кои имаат заедничка цел: да се дефинира, да се воспостави и да се постигне политичка, економска, лична и социјална еднаквост на половите. Ова вклучува и обид да се воспостават образовни и професионални можности за жени кои се еднакви на оние за мажите. Феминизмот всушност е движење кон еднакво општество, за мажите, жените и транс-сексуалците.[14]

---

[12] Kanaaneh, Rhoda Ann. *Birthing the Nation: Strategies of Palestinian Women in Israel*, California: University of California Press, 2002.

[13] http://www.ngo.org/ngoinfo/info.html

[14] https://www.huffingtonpost.com/womens-rights-news/what-is-feminism_b_6985612.html

Феминистичка теорија претставува продолжение на феминизмот во теоретски, фикционален или филозофски правец. Таа ги истражува женските и машките општествени улоги, искуства, интереси, задолженија и феминистичка политика во различни области, како што се антропологијата и социологијата, комуникацијата, медиумските студии, психоанализата, домашната економија, литературата, образованието и филозофијата.

1.6. Општа/специфична хипотетичка рамка

Во оваа теза се тврди дека, жените во Палестина и окупираните палестински територии не учествуваат активно во општествено-политичкиот живот поради социо-економски, географски, религиски и политички фактори како и немоќта на меѓународните организации да го поддржат тој процес на учество.

а) *Посебни хипотези*

1) Жените во Палестина не учествуваат подеднакво со мажите во општествено-политичкиот живот.
2) Окупацијата и милитаризацијата придонесуваат кон неучество на жените во општествено-политичкиот живот.
3) Жените во Палестина кои имаат пристап до информации, подобра мобилност и економски можности се активни чинители во општествено-политичкиот живот.
4) Патријархатот и религијата играат огромна улога во неуспехот на меѓународните организации да го поддржат процесот на учество.

1.7. Истражувачки методи

Во контекст на современите научно-методолошки пристапи на истражување со комбинирање на повеќе истражувачки методи, во истражувањето ќе настојуваме со примена на неколку методолошки постапки на собирање, анализа и интерпретација на податоците да добиеме една систематизирана целина. Покрај квалитативната анализа на релевантни теориски извори, како основна методолошка постапка односно техника за собирање на податоци ќе се користи анализа на содржина на публикации, извештаи, конференциски материјали, а како методолошки постапки за анализа и интерпретација на податоците ќе се применат индуктивно – дедуктивен метод на анализа и компаративен метод на анализа. Во контекст на анализата на содржина ќе се фокусираме на толкување на официјалните документи, како и на текстови, написи, публикации, различни статии, дневни весници, списанија кои се однесуваат на предметот на истражување.

Преку анализа и интерпретација на податоците во ова истражување се очекува да се добијат квантитативни и квалитативни податоци, со кои со соодветна обработка ќе се добие верификација на хипотезите и ќе се оствари целта на оваа истражување.

2. Теоретска рамка

2.1 Палестина во историски контекст, раѓањето на Израел и израелско-палестинскиот конфликт

Во обработката на овој проблем дефинитивно мора да се вратиме наназад и да погледнеме добро кои се овие држави, нивните траси и конфликтот, како еден од најсложените конфликти во историјата.

Земјата која што се протега помеѓу реката Јордан и Средоземното Море, позната како Палестина, се наоѓа на крстосницата на светската трговија и цивилизација. Историска Палестина била дом на многу народи, но исто така била управувана од различни народи. Нејзини жители биле Семитите, кои зборувале семитски јазици, вклучувајќи асириски, арапски, вавилонски, еврејски и фенички. Народот околу Газа, наречени филистинци, заедно со евреите и феникијците ја сочинувале таа територија. Низ историјата различни народи ја окупирале оваа територија. Со појавата на исламот низ целиот арапски полуостров, проширувањето на оваа религија ги опфатило и територите на Палестина. Муслиманите, Арапи проследени со Турците потоа, владееле со овие територии до 20от век. Единствено Крстоносците го прекинале ова муслиманско владеење за момент.

Палестинското население е арабизирано, зборувајќи го арапскиот јазик, ја практикува таа култура и исламот како најмасовна религија. Муслиманите владееле таму се до победата на Британците над Отоманците во Првата Светска Војна, кога Британците ја преземаат Палестина.

Приказ на територијата на Палестина

За време на Британскиот мандат, мнозинството Палестинци се муслимани, само една петтина се христијани и 1.5 % евреи. На Британците мандатот им значи задача, односно одговорност, да создадат држава за Евреите.

После Холокаустот, односно Втората Светска Војна, еврејската заедница врши огромен притисок за создавање на еврејска држава во Светата Земја.

Во 1943 година, австрискиот евреин Бирнбаум го промовираше Ционизмот, како национално движење, кое според неговиот современик Херцл треба да овозможи создавање на независна еврејска држава. Комбинацијата на ционизам и британска поддршка, овозможи евреите да се населуваат во Палестина и за 10 години тие да станат 30% од вкупното население таму.

Во 1947 година, Обединетите нации предлагаат план за поделба на Палестина на 2 територии, независна еврејска и независна арапска држава.

Планот е прифатен од Евреите, но одбиен од Арапите, а пак Британците одбиваат да го имплементираат планот. Таа вечер кога Британците се повлекуваат целосно од тие територии, е прогласено формирањето на државата Израел, според предлогот на Обединетите Нации.

Палестинците неприфаќајќи го овој факт, но исто така земајќи ја предвид ситуацијата што повеќе од 700 000 Палестинци се раселени поради планот за еврејска држава, заедно со Трансјордан, Египет и Арапската лига ја започнуваат воената акција кон Израел, Арапско-Израелската војна од 1948 година. Во оваа војна Израел присвои уште од територијата, Египет ја презеде Газа, а Западниот Брег припаѓаше на Јордан.

Уште една војна ја отежна целата ситуација, а тоа е познатата 6 дневна војна од 1967 година[15], кога Израел борејќи се против Египет, Сирија и Јордан, ги окупира Газа и Западниот Брег. Уште пред оваа војна, додека Западниот Брег е под анексија на Јордан, формирана е Палестинската Ослободителна Организација, која е легитимна претставничко тело и како такво добива статус на набљудувач подоцна во Обединетите Нации.

[15] Michael B. Oren, Six Days of War: June 1967 and the Making of the Modern Middle East.

Палестинската Ослободителна Организација, (Palestinian Liberation Organisation PLO) како што и нејзиното име укажува, претставува примарен организиран апарат на Палестинците за ослободување на палестинските територии. Во 1969 година, Јасер Арафат станува нејзин лидер, човекот кој долго време беше лидер на Фатах. Многу Палестинци го поврзуваат своето денешно симпатизирање на Фатах, токму поради тој факт.

Арафат, кој и самиот се борел во војната во 1948 година и имал значително учество во мобилизирање и организирање на трупи против Израел, ја презема целосната контрола врз воените и дипломатски односи со Израел.

Во 1979 година, преку Договорот од Кампот Дејвид, Египет сигнализираше крај на какво било задржување за Појасот Газа. Во јули 1988 година, Јордан ги отстапи своите територии на Западниот Брег. Откако Израел ја презеде контролата врз Западниот Брег од Јордан и Газа од Египет, таму започна да воспоставува израелски населби. Овие беа организирани во областа Јудеја и Самарија (Западниот Брег) и Регионалниот совет Хоф Аза (Појасот Газа) во Јужниот округ.[16] Администрацијата на арапското население на овие територии беше извршена од страна на израелската граѓанска администрација на координаторот на владините активности на териториите и од локалните општински совети присутни уште пред преземањето на Израел. Во 1980 година, Израел реши да ги замрзне изборите за овие совети и наместо тоа да основа селски лиги, чии службеници беа под израелско влијание.

Во ноември 1988 година законодавниот дом на Палестинската Ослободителна Организација, во егзил, го прогласи формирањето на државата Палестина. Во наредниот месец, многу брзо беше призната од многу држави, вклучително и Египет и Јордан. Во палестинската декларација за независност, државата Палестина е опишана како основана на „палестинската територија“, без експлицитно да се прецизира понатаму.

Во 1987 година изби Првата Интифада. Овој конфликт беше поттикнат од израелската окупација на Газа и Западниот брег. Палестинските милиционистички групи се револтираа, а стотици луѓе беа убиени.

---

[16] Jimmy Carter, “Framework for Peace in the Middle East”, EGYPTIAN-ISRAELI HISTORY, Camp David Accords, достапно на: https://www.britannica.com/event/Camp-David-Accords

На последователниот мировен процес, познат како Мировниот договор во Осло, беше предложено да се стави крај на тековното насилство.

Гледиштата на Јасер Арафат кон Израел, како и договорот за мир помеѓу Египет и Израел во 1979 година, соработката помеѓу Арапите и САД во врска со Ирак и војната на Персискиот Залив во 1991, отвори нови врати за некаква дипломатска комуникација помеѓу Израел и Палестина.

Норвешка беше државата која се понуди да биде домаќин на тајните дипломатски средби помеѓу овие држави. Дипломатите се сретнаа во 1992 година и одржаа дури 14 тајни состаноци. Со оглед на тоа што дипломатите останаа под ист покрив во шумски предел близу Осло, имаа можност исто така за многу неофицијални прошетки и неофицијални состаноци.[17]

Всушност, Јасер Арафат беше тој што прв им пристапи на Норвежаните да помогнат со тајни канали во односот со Израел. На почетокот Израелците не беа толку заинтересирани за директни преговарања со Арафат и Палестинската Ослободителна Организација. Со оглед на тоа што протестите од Интифадата беа насочени кон обете страни, Израел почувствува огромен притисок од меѓународната заедница за нејзиниот однос со демонстрантите.

Првата спогодба во Осло (Осло I) создаде основа за мировен процес и план за привремена палестинска влада во делови од Газа и Западниот брег. Договорот беше потпишан во 1993 година помеѓу израелскиот премиер Јитзак Рабин и палестинскиот лидер Јасер Арафат. Од тој договор произлегуваат следните резултати:

- Израел ја признава Палестинската Ослободителна Организација како официјално репрезентативно тело на Палестинците;
- Палестинската Ослободителна Организација се откажува од секаков вид на насилство:
- Палестинската Ослободителна Организација го признава правото на Израел да постои:
- Двете страни се согласни Палестинците да раководат со Газа и Џерико до 2000 година;

[17] Steve Jones, US Former Policy Expert on the US involvement in the Oslo Process, достапно на http://usforeignpolicy.about.com.

- Внатрешен период од 5 години кој ќе овозможи постепено повлекување на Израел од одделни делови на Западниот Брег[18].

Преговорите во Осло се поделени на два дела. Првиот дел односно Осло А се однесува на правото на Палестина да управува, а додека вториот дел или Осло Б беше финализиран во 1995 година, а се работи за проширувањето на териториите во кои Палестина ќе може да управува, како и заеднички заложби за безбедност. Исто така тука се истакна важноста за демократски избори во Палестинскиот Совет. Двете страни се согласија за период од 5 години, кој треба да го помогне основањето на Палестинска влада. Но одложени се многу чувствителни прашања, кои подоцна ќе имаат огромно влијание, а тоа се прашањето околу Ерусалим, како и прашањето за палестинските бегалци, кое е едно од најчувствителните до денешен ден.

Арафат се врати во Газа во 1994 година, откако беше прогонет 27 години. Тој се упати кон новоформираната палестинска власт.

Во 1995 година, Осло 2 повика на целосно повлекување на израелските трупи од делови на Западниот Брег и други области. Исто така се постави распоред за изборите за палестинскиот законодавен совет.

Апликацијата за членство во ООН поднесена од државата Палестина, исто така, прецизира дека е заснована на „границите од 1967 година". За време на преговорите за Договорите во Осло, Палестинската Ослободителна Организација го призна правото на Израел да постои, а Израел ја призна Палестинската Ослободителна Организација како претставник на палестинскиот народ. Помеѓу 1993 и 1998 година, Палестинската Ослободителна Организација презеде обврски да ги промени одредбите на својата палестинска национална повелба што не се во согласност со целта за дво-државно решение и мирен соживот со Израел.[19]

Како достигнување во Договорите за Осло, Израел го призна преговарачкиот тим на Палестинската Ослободителна Организација како

---

[18] *Declaration of Principles on Interim Self-Government Arrangements* (DOP), 13 September 1993. From the Knesset website.

[19] Declaration of Principles on Interim Self-Government Arrangements (Oslo Accords), United Nations Peacemaker, достапно на https://peacemaker.un.org/israelopt-osloaccord93

„застапување на палестинскиот народ", како замена за ПОО да го признае правото на Израел да постои во мир, прифаќање на резолуциите на Советот за безбедност на ООН 242 и 338 и нејзиното отфрлање на „насилство и тероризам". Како резултат, во 1994 година ПОО ја основаше територијата на палестинската национална власт (ПНА или ПА), која извршува некои владини функции во делови од Западниот Брег и Појасот Газа. Западниот Брег е поделен на 3 сектори: Област А – во која Палестинците имаат целосна контрола врз поголемите градови, Област Б – каде Израел се грижи за безбедноста, а Палестинците се задолжени за цивилни работи и Област Ц која е под целосна контрола на Израел. Последната област опфаќа повеќе од 2/3 од територијата на Западниот Брег, а всушност и во овие области се најголемиот број од израелските населби.

Како и да е, Осло претставува еден значаен почеток на она што се нарекува било каков дипломатски однос помеѓу двете страни. Тоа, всушност, претставува еден голем влијателен чекор за Палестина, иако повлекувањето на Израел од договорените делови одеше многу бавно, а во повеќето случаи не се ни случи. Рабин е убиен од страна на радикален евреин, а неговиот наследник, уште на почеток се соочува со конфликти во својот кабинет во однос на палестинското прашање.

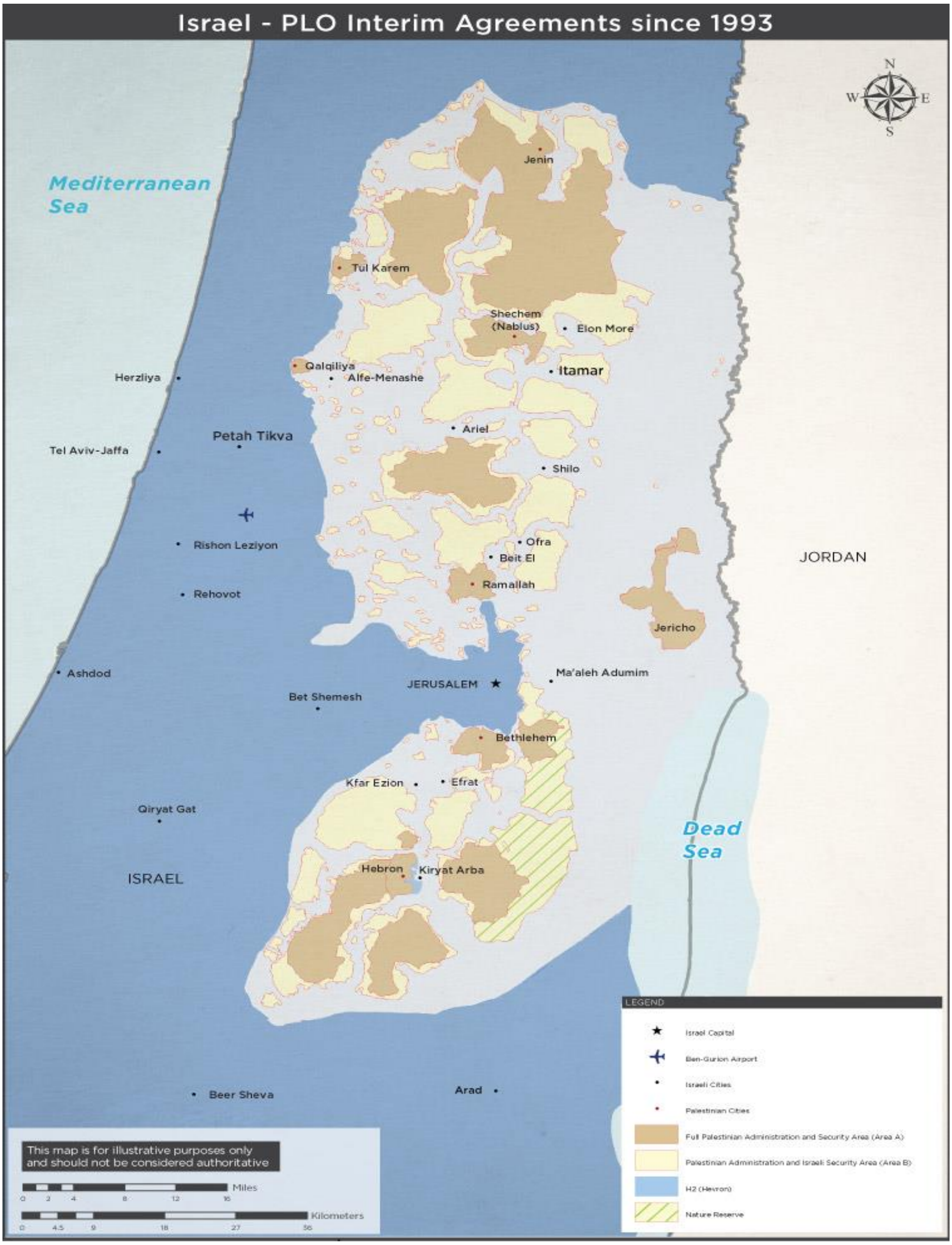

Во септември 2000 година, започна втората палестинска интифада. Предизвикувач на насилството беше посетата на Ариел Шарон, кој подоцна ќе стане премиер на Израел, на џамијата Ал Акса во Ерусалим. Многу Палестинци сметаа дека ова е навредлив потег и протестираа.

Немири, самоубиствени бомбашки напади и други напади последователно избувнаа, ставајќи крај на ветувачкиот мировен процес.

Овој период на насилство меѓу Палестинците и Израелците траеше скоро пет години. Во 2005 година, израелската армија се повлече од Газа.

Во 2007 година, преземањето на Хамас од Појасот Газа политички и територијално ги подели Палестинците, со тоа што Фатах замина во голема мера владеејќи со Западниот брег и го призна меѓународно како официјален палестински орган, додека Хамас ја обезбеди својата контрола врз Појасот Газа. Во април 2011 година, палестинските партии потпишаа договор за помирување, но неговото спроведување беше во застој сѐ додека не се формира влада за единство на 2 јуни 2014 година.[20]

Фатах на арапски значи „освојува", а името е акроним за Движење за палестинско ослободување. Ова секуларно движење е формирано во Кувајт во доцните 50ти, од страна на палестинската дијаспора со етничкото чистење од 1948 година. Фатах е формирана од неколку поединци, вклучувајќи го и лидерот Јасер Арафат, последователно ал- Вазир, Калаф и моменталниот претседател Махмуд Абас. Движењето се залагаше за вооружено враќање на територијата на историска Палестина. Нивното главно воено крило е наречено „Олуја", а борците се распоредени во неколку арапски земји, како и во Газа и Западниот Брег. Воените операции на оваа група против Израел започнаа во 1965, а изведувани се главно преку Јордан и Либан. После Арафат и Арапско-Израелската Војна 1967, Фатах стана доминантна партија во Палестинската Ослободителна Организација. Откако ова движење е отфрлено од страна на Либан и Јордан, внатре настануваат големи промени и се јавува интерес за преговори со Израел.

Хамас е акроним за Движење на исламски отпор, а во превод значи „ревност". Ова движење е основано во Газа во 1987 година од страна на имамот Јасин. Ова движење всушност е некаква рефлексија на Муслиманското Братство во Египет, а неговото воено крило се залага исто така за воено ослободување на Палестина. Хамас исто така секогаш има бројни акции за состојбата на воените

---

[20] S. Samuel &C. Rajiv, The Hamas Takeover and its Aftermath, *Strategic Analysis*, Vol.31, No. 5, 2007.

жртви. Хамас се декларира како исламско, национално движење за ослободување во чија фондација се наоѓа религијата, односно исламот. Партијата мораше јавно да ги откаже сите врски со Муслиманското Братство и да се активира во дипломатските процеси. Откако се изјасни дека се согласува со создавање на држава во границите од 1967 години, многу од приврзаниците на движењето се почувствуваа изневерени. Хамас на тоа додаде дека еден од најважните услови е статусот на бегалците и нивно враќање дома. Хамас верува дека формирањето на Израел е целосно нелегално и тоа ја одвојува од ПОО, од која не е дел.

Во 2005 година Хамас настапува како политичка партија и извојува победа над Фатах. Од нивната победа од 2007 година, меѓу нив и Израел има 3 воени судири и бројни блокади во Газа.

Со објавувањето на политичкиот документ од страна на Хамас во 2017 година, целите на двете партии се всушност исти – формирање на палестинска држава со границите од 1967 година, бидејќи тоа можеби е и единственото можно и реално решение.

Најголемата разлика помеѓу овие две движења, односно партии е во нивното однесување кон Израел. Додека Хамас користи вооружен начин, Фатах верува во преговарачки пристап.

Договорот од Осло му овозможи на Израел целосна контрола врз палестинската економија, како и врз социјалните и безбедносни работи во повеќе од 60% од Западниот Брег. Според согласностите, палестинската власт треба целосно да соработува за безбедносните работи со Израел, кое за многумина е контроверзно. Привлечноста на Хамас се состои во идеологијата, додека Фатах има поголема меѓународна поддршка и се смета за финансиски постабилна. Во својот однос на регрутирање Хамас ги користи оние места како џамии и универзитети, додека Фатах се концентрира на привлекување симпатизери преку финансиска поддршка. Мора да се спомене дека многу од следбениците на Фатах се емотивно врзани со она што за нив претставуваше Јасер Арафат. [21]

[21] Zena Tahhan, Online Journalist for Al Jezeera, 2017, достапно на: https://www.aljazeera.com/indepth/features/2017/10/hamas-fatah-goal-approaches-171012064342008.html

Потеклото на израелско-палестинскиот конфликт не можеме да го најдеме во некоја античка несогласност, ниту пак се работи за длабок религиски конфликт. Неговите корења се всушност комбинација од територијалната припадност, модерна политика, како и проблеми со суверeноста на ентитетот нација-држава.

Исто така комплексноста на овој конфликт го зголемува вмешувањето на меѓународната заедница, преку организации како Обединетите Нации или земји како САД, Иран, Либан и слични. Овој конфликт може да се третира и како производ на расизмот на Европјаните кон Евреите и со тоа што тие се целосно неприфатливи во Европа, нивната желба за своја држава е повеќе од приморан карактер.

Палестинците сѐ уште се борат за официјална држава која формално ќе ја признаат сите земји.

Иако Палестинците заземаат клучни области на земјиште, вклучувајќи ги Западниот брег и појасот Газа, големо население на Израелците продолжуваат да се населува на овие локации. Многу меѓународни групи за права ги сметаат овие населени места нелегални, границите не се јасно дефинирани и постојаниот конфликт и понатаму е норма.

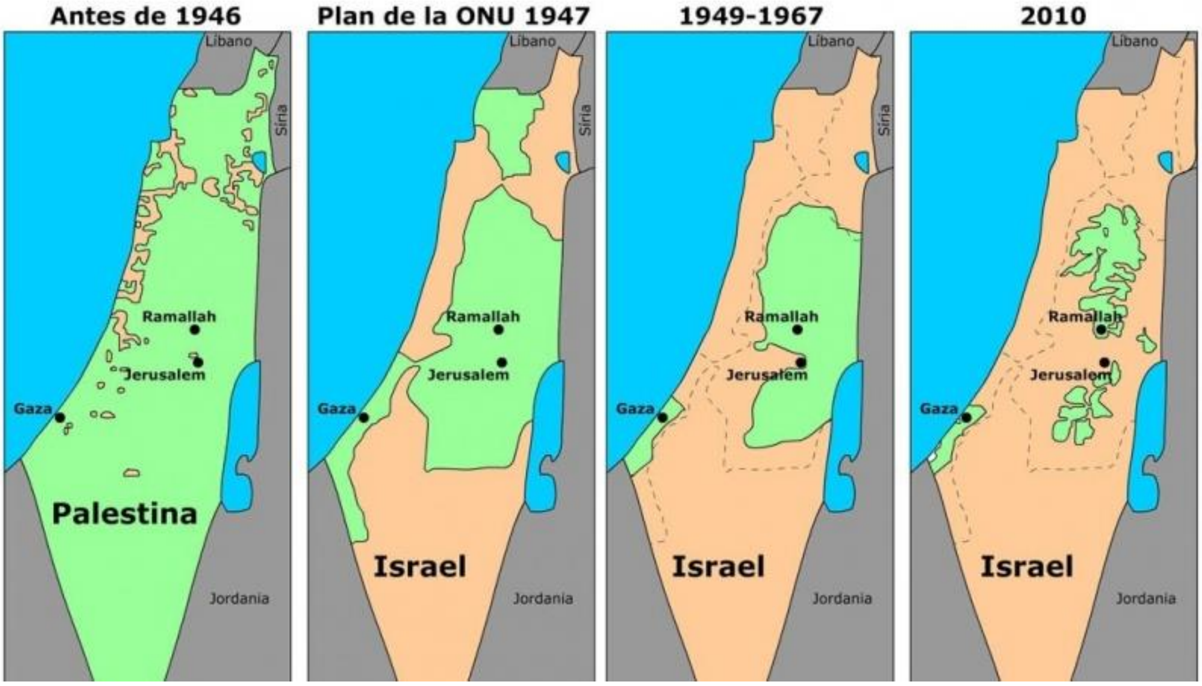

Поделба на територијата низ годините

Во мај 2017 година, водачите на Хамас презентираа документ во кој се предлага формирање на палестинска држава со употреба на утврдените граници од 1967 година, со Ерусалим како нејзин главен град.[22] Сепак, групата одби да го признае Израел како држава, а израелската влада веднаш го отфрли планот.

Додека голем дел од историјата на Палестина вклучува крвопролевање, раселување и нестабилност, многу светски лидери работат кон резолуција што ќе резултира со мир низ целиот регион.

Целиот овој период е многу важен во овој труд, бидејќи остава трајни емоционални и практични последици. Истражувањето се темели на осознавање на причините за неучеството на жените во Палестина во социо – политичкиот живот, а многу од причините се детерминирани од историскиот аспект и конфликтот помеѓу Израел и Палестина. Во понатамошниот текст ќе погледнеме каква е активноста на жените во овие историски и мачни моменти за палестинскиот народ.

---

[22] Middle East Eye, Hamas in 2017: The document in full, Hamas explains general principles and objectives in 42-article document, достапно на: https://www.middleeasteye.net/news/hamas-2017-document-full.

2.2 Историски преглед на учеството на жените во социо – политичкиот живот во Палестина

Уште од почетокот на 20тиот век, се забележува учество на палестинските жени во социјални и политички активности. Хуманитарните институции на жените, како оние за деца без родители или за стари лица, се централните активности каде се забележува најголемо и најефективно учество на жените и кои претставуваат главно собиралиште на жените да работат врз социјалните проблеми во општеството.

Како и да е, политичките околности во Палестина, од времето на Британскиот мандат па се до израелската окупација, придонесуваат за кристализација на правецот, во кој палестинските жени би биле активни во социјалниот и политичкиот живот. Исто така тие околности го детерминираат и учеството на жените особено во демонстрации, дискусии и формирање петиции за протести.

Во 1893 година одржана е првата политичка активност организирана од страна на палестинските жени, односно, протестот против изградбата на првата населба во Афула. Во 1920 година, пред официјалниот почеток на мандатот, 29 жени од северна Палестина протестираа против декларацијата од Белфур, преку писмо до управителот на регионот, во кое се потенцира дека, христијанките и муслиманките кои ги претставуваат останатите жени од Палестина протестираат жестоко, енергично против таа декларација.[23]

Исто така учеството на жените се забележува и во други политички активности, имено во оние од 1929 година кога беа инцидентите со „Ѕидот на плачот„. Во овие инциденти беа убиени 9 жени од страна на британската армија, што ги поттикна останатите жени да го зголемат своето учество во останатите активности, со цел да ја променат таа ужасна ситуација во која страдаа. Како резултат на тоа, во 1929 година, Палестинските жени намерно објавија движење и во инаугуративна манифестација во Ерусалим беше повикан Конгресот на Палестинските арапски жени. Повеќе од 200 жени од цела Палестина

[23] Писмо до администраторот О.Е.Т.А од Арапските жени од Северот, 23 март 1920, Државна Архива на Израел, РГ 2 30/1

учествувале на Конгресот, во кој се усвоила резолуција за националниот проблем кој го имаат, но и повикаа на поддршка на сите резолуции, одлуки и наредби на арапските претставници.[24]

Пред завршетокот на дискусијата, жените одржаа и заклучна сесија, каде беше избран Извршен Комитет на Арапски Жени, кој ќе биде одговорен за администрацијата и извршувањето на резолуциите од Конгресот. Иако можеби активностите во резолуциите беа фокусирани главно на националниот проблем, сепак ова движење ја стави родовата припадност на една видлива позиција.

За време на периодот помеѓу 1948 и 1967 година, Палестинците беа сведоци на таканаречената Нагба (Катастрофа), како и ужасните последици од неа на политички, економски и социјален аспект. Овој ден е всушност 15 мај, кога е прогласена независноста на Израел, а со тоа настануваат огромни промени за Палестинците. За нив овој ден наречен „Катастрофа", го претставува бројот на Палестинци кои беа принудени да ги напуштат своите домови, а многу од нивните живеалишта, всушност цели села и населени места се целосно уништени. Овие бегалци кои денес изнесуваат и милионска бројка се поделени во бегалските кампови во Јордан, Либан, Сирија, Газа и Западниот Брег.

Всушност значењето на овој збор може да се разбере, доколку се посетат бегалските кампови во Наблус, Палестина и Бејрут, Либан. Она што најстарите жители на тие таканаречени „модерни затвори" го раскажуваат, е еден голем психолошки момент во целокупното функционирање на Палестинците како и во развојот на нивното национално чувство. Тие луѓе, односно нивните поколенија во останатите земји се граѓани без никаков статус, односно не припаѓаат на ниту една држава.

Разговори со поединци во овие кампови се од помош полесно да се сфати овој период од ова истражување, а исто така допринесува поуспешно да се обработат целите и задачите на овој труд.

Организациите на жени во овој случај играа огромна улога кога се во прашање грижата во центрите за деца сираци, како и во доставувањето на

[24] Matiel Mogannam, *The Arab Women and the Palestinian problem*, London: Herbert Joseph 1937, pp. 70-75.

хуманитарна и медицинска помош (храна, вода, лекови, засолништа, облека за погодените семејства).[25]

Во 1964 година формирана е Палестинската Ослободителна Организација, со која Палестинските жени добија квота во Националното Собрание од 2%, кои подоцна достигнаа 7,5% на седниците во Советот во Газа во 1996 година. Во 1965 година е формирана „Унија на жени на Палестина“ во Ерусалим и Наблус, како официјално претставничко тело на Палестинските жени во склоп на Палестинската Ослободителна Организација.

Унијата на жени имаше за цел да создаде демократска платформа за сите Палестински жени, преку поставување на клучни цели кои треба да се постигнат, како: вклучување на жените во сите сфери на политичкиот, социјалниот и правен живот, еднаквост на жените со сите права и одговорности, додавајќи го на тоа зголемувањето на свеста кај жените за нивните легитимни права кои тие ги добиле на Првата и Втората Палестинска Национална Конференција. Ова покажува дека политичката свест кај Палестинските жени пораснала преку движењето, во склоп на палестинските национално ориентирани и општествено базирани организации.

Исто така, во тоа време треба да се истакне дека жените учествуваа во воени операции и беа тренирани да ги земат работите во свои раце поради милитаризацијата и воените дејствија, што ја помести улогата на жените само во социјалните активности, односно, сега нивната улога стана видлива и во национални и воени акции. Се до крајот на 1967 година, околу 68 асоцијации на жени работеа во делот на филантропија и олеснителна помош за жени.

Квалитативна промена кај жените се забележува во 1978 година, кога Палестинските политички партии одлучија да го дефинираат учеството на жените во политичкиот живот , вклучувајќи жени од рурални, урбани средини и бегалски кампови во своите политички партии. Дали ова беше само една постапка со која ќе се осигури поддршката на политичките партии и нивни следбеници е дискутабилно. Мора да се земе во предвид дека воените дејствија оставија многу фамилии без нивните „глави“, па така вклучувањето на жените

---

[25] Ismail Dunia al Amal, The Political Participation of Palestinian Women between form and context, *Tasamuh Magazine*, p.2. Ramallah Palestine, 2002 pp. 2-5.

можеби и беше едно нивно „искористување“, а не и сама моќ за нив. Како и да е во тој период може да се каже дека жените веќе беа вклучени во некои сфери, како: политичка, социјална, културна, здравствена и национална. Во 1987 година, Палестинските жени јасно делуваа во нивната борба, прикажувајќи се во демонстрации, апсења и учествуваа дури и во вооружени операции. Жени лидери се појавија во крилата на левичарските партии, што поттикна интерес за женско лидерство и во другите партии. Неспорно е дека нивните ингеренции се ограничени.

Во 1991 година, Планот за развој на Обединетите Нации (UNDP), односно делот за Женска работна сила, основа коалиција од четири женски комитети, четири истражувачки и застапувачки центри, две установи за правна помош, како и десетици грас рут организации и волонтерски асоцијации. Исто така организирани се работилници каде голем број на Палестински жени ја дискутираа и дефинираа „Агендата на Жени” како стратешки документ за поддршка на жените во Палестина. Но активностите на тие организации беа ограничени само на социјални услуги. Важно е да се забележи дека комитетите на жени креирани од потребата на социјалната работа, го привлече вниманието на политичките партии, да ги користи нив во мобилизација на жени за политички акции.[26]

Повторно се доаѓа до момент, каде што жените се користат како средство за остварување на цели кои нема да ги стават во позиција да го искористат својот потенцијал и улога која ја заслужуваат.

Во 1993 година, после Договорот од Осло, беше формирана Палестинската Национална Власт како официјален претставник на Палестинците од Западниот Брег и Појасот Газа. Како последица на тоа, ситуацијата во Палестина се смени како надворешно, така и внатрешно, со тоа што Палестинската Власт започна да гради институции, да усвојува закони, организира избори и да формира општествени институции кои ќе работат во делот на правата на жените. [27]

---

[26] Rabab Abdulhadi, the Palestinian Women Autonomous Movement> Emergence Dynamics and Challenges, p.2.

[27] Nizal, Rima Katana, Palestinian Women Between Real Political Participation and Cosmetic Involvement, *Urban Dialogue*, 2004, p.28.

Како и да е, и покрај огромното значење на улогата на жените во униите и организациите, како и нивните жртви во останатите процеси, сепак имаме слаби индикатори за успешно учество во политичкиот и социјален живот, кои се поддржани и со настаните опишани подолу во овој труд.

3. Фактори кои влијаат врз учеството на жените во Палестина,.

3.1 Влијанието на вооружените конфликти врз жените и нивното учество

Последиците од вооружениот конфликт секако претставуваат еден ужас за сите кои се директно или индиректно инволвирани во него. Изминаа децении кои се обележани со огромни жртви, исто толку повредени мажи, жени, деца од страна на вооружени сили, а 90% од жртвите во 90тите се всушност самото цивилно население. Во многу аспекти на вооружениот конфликт, мажите се диспропорционално погодени повеќе во однос на жените. На пример, мажите се предмет на таканаречено „исчезнување“ за време на вооружен конфликт и тоа многу често. Сепак, како правило, меѓународното право е спремно да одговара на овој вид на штета кај мажите, но не во оние случаи кога се цел жените.

Феминистичките научници како Хилари Чарлсворт и Кристина Чинкин дебатираат околу „изградбата на социјални родови и полови улоги означува и дека жените страдаат на многу повеќе начини од мажите за време на вооружен конфликт“. [28] Секако тука треба да се земе предвид дека, влијанието на конфликтот се разликува според фактори како: етничка припадност, класа, возраст, урбана или рурална средина, вработеност и слично.

Други варијабли кои треба да се земат во предвид се и директното и активно инволвирање, спречување на конфликт, затворски казни, дали лицата се наоѓаат внатре или надвор од воената зона. Вооружениот конфликт секако ги влошува нееднаквостите (во овој контекст оние родовите), кои постојат во секакви форми во општеството.

Сексуалното насилство и силувањата за време на конфликти претставуваат еден важен аспект од онаа подреденост на позицијата на жените на глобално ниво како и перцепцијата на жените како некаков комодитет.

---

[28] Hilary Charlesworth and Christine Chinkin, *The Boundaries of International Law: A Feminist Analysis*, Manchester: Manchester University Press, 2000, стр. 254.

Всушност овде дефинитивно се вклопува онаа идеја за жената како предмет, што всушност претставува понижување и срам на заедницата преку нејзино силување. А самата улога на мажите според некоја логичка родова конструкција тука би била да ги заштитат нивната земја, ресурси и секако жените. Или пак како што истакнува Синтија Енло, војните се водат заради „жените и децата“.[29] Некои научници истакнуваат дека, определени луѓе кои се од женски род се заштитени од определени други (секогаш со машки род). Оваа врска на заштитен – заштитуван, според феминистите, претставува една огромна нееднаквост, каде тие што се заштитени имаат недостиг од сопствена способност да се заштитат.[30]

Да се преживее денот е несомнено еден од најголемите предизвици на оние кои остануваат дома. Економските и социјални проблеми се зголемуваат и со физичката опасност од напади, во кои се вклучува и она напуштање на домот поради рутинско пазарење. Продолжувањето на професионалниот живот како и редовните примања стануваат невозможни. Генерално она што паѓа на товар на жените е физичката и психолошка грижа за повредените борци, старите лица, истрауматизираните деца.[31] Окупацијата на подолг период исто така има одредени последици врз жените, и тоа обострано, и од окупаторите и од припадниците на нивните заедници, особено во улогата на мајки, односно кога станува збор за репродукција.[32]

Во Израел, на пример, бројот на силувања за време на Голфската војна 1990-91 драстично се зголеми. Во позадина на ова се поврзуваат насилствата врз Палестинците од страна на израелските војници како и непредвидениот раст на насилството врз жените во Израел.

Позицијата на жените и влијанието на вооружениот конфликт врз нив, не баш и секогаш целосно негативен. Всушност многу жени се охрабрени во тој период да преземат улоги во општеството, што претходно им припаѓале на мажите. Иако овие достигнувања секогаш се краткорочни и по завршување на

---

[29] Cynthia Enloe, *Maneuvers: The International Politics of Militarizing Women's Lives*, University of California Press, 2000.
[30] Hilary Charlesworth and Christine Chinkin, *The Boundaries of International Law: A Feminist Analysis*, Manchester: Manchester University Press, 2000, стр. 254.
[31] Sharoni, Simona. *Gender and the Israeli-Palestinian Conflict: the Politics of Women's Resistance.* New York: Syracuse University Press, 1995.
[32] Stasiulis, Daiva & Yuval-Davis, Nira. *Unsettling Settler Societies: Articulations of Gender, Race, Ethnicity and Class.* London: Sage Publications, 1995.

конфликтот овие предности се губат, бидејќи жените се исклучени од мировните или реконструктивните процеси.

3.2 Улогата на национализмот врз учеството на жените

Додека некои проминентни научници како Нира Јувал Давис[33], Симона Шарони[34], Синтија Енло[35] и Џули Петир[36] пишуваат со полна муреа за родовите врски и како тие влијаат и врз нив се влијае од страна на национални проекти, многу од конвенционалните теории за човекови права и национализам не се согласуваат дека родовите врски се ирелевантни. Всушност се потенцира еден паралелен теоретски аспект на мажественост, кој се третира како норма од која жените и женственоста треба да се диференцираат. Жените, според нив, се девијантите од таа норма.

Кога зборуваме во Израелско-Палестински контекст, би било тешко да се диференцира борбата за женските права од националната борба за слобода. Овие две работи се во огромна мера поврзани. Многумина се сложуваат дека Палестинските жени доживуваат таканаречена двослојна борба, една против традиционалните, патријархиски структури и однесувања, а друга во рамките на Израелската окупација. Но исто така мора да се земе во предвид дека во огромна мера свеста кај жените за нивните права и учество во општествено – политичкиот живот дефинитивно се буди повеќе во рамките на националната борба. Како што истакнува научникот Пени Џонсон, секогаш постои дилема, дали државата е потенцијален двигател кон еднаквост или инструмент за патријархално потчинување. Учеството на жените во нивните национални и етнички колективи

[33] Yuval-Davis, Nira. *Gender and Nation*. London: Sage Publications, 1995.

[34] Sharoni, Simona. "*Conflict Resolution through Feminist Lenses: Theorizing the Israeli-Palestinian Conflict from the perspective of women peace activists in Israel*". Dissertation Thesis presented at George Mason University, 1993.

[35] Enloe, Cynthia, *Maneuvers The International Politics of Militarizing Women´s Lives*. Berkeley: University of California Press, 2000.

[36] Peteet M, Julie. *Gender in Crisis: Women and the Palestinian Resistance Movement*. New York: Columbia University Press, 1991.

е разнолико.[37] Од една страна жените, како и мажите, се припадници на заедницата. Од друга страна, секогаш има посебни правила и прописи, кои укажуваат на жената како жена, а посебно кога станува збор за репродуктивната улога.

Во контекст на национализам, улогата на жената во репродуктивен аспект секогаш се поврзува и е поттикнувана, дури и преку политики, кон голем број на рожби, со кои ќе се осигури опстанокот на нацијата. Ова може слободно да се каже дека е случај во двете општества, и во Израел и во Палестина. Во Палестина притисокот врз жените да раѓаат што повеќе деца е огромен, и сето тоа во име на националната борба и опстојување на нацијата. Токму овој аспект игра огромна улога во позиционирањето на жените во општеството и одржувањето на нацијата.

Тука несомнено може да се констатира дека државата ги третира жените како сопственост, бидејќи им го забранува правото на абортус, а исто така контролира и други права кога станува збор за репродуктивните права кај жените.

Дефинитивно родот игра огромна улога во конструкцијата и одржувањето на Палестинскиот идентитет, секако и на Израелскиот. Националистичкиот дискурс се базира на дистинкцијата „ние“ и „тие“ и вметнува експлицитни и имплицитни претпоставки за мажественоста, женственоста и родовите врски. Мажите во двете општества се социјализирани да бидат заштитници и ослободители на нивните нации и заедници. Жените, од друга страна, како и што споменавме, се сведуваат на репродукција на нацијата во националистичкиот контекст и според тоа се оние на кои им треба заштита.

[37] Johnson, Penny & Kuttab, Eileen. “Where Have All the Women (and Men) Gone? Reflections on Gender and the second Palestinian Intifada”, *Feminist Review* No. 69, 2001.

3.3 Влијанието на конфликтот и меѓународното право

Од вкупно 3.39 милиони Палестинци во Западниот Брег и Газа, околу 1.5 милион се бегалци од 1948 година, а повеќе од 800.000 живеат во кампови низ целата територија. Мнозинството Палестинци, бегалци или не, не припаѓаат на никоја држава, односно немаат никакво државјанство, додека пак еврејските Израелци живеат во населби во Западниот Брег, Газа и Ерусалим, но не се под палестинска јурисдикација.

Ситуацијата во окупираните територии, како и проблемите што се провлекуваат низ Израелско-Палестинскиот конфликт, се рефлектира и врз перспективата на човековите права. Израел како суверена држава е задолжена за имплементирањето на човекови права според меѓународното право, односно според Четвртата Женевска Конвенција. Како и да е, Израел ја одбива оваа одговорност, како и имплементирањето на Четвртата Женевска Конвенција.[38] Во оваа ситуација се провлекува правото за самоопределба кое се состои во меѓународното право, а Палестинците автоматски би го користеле правото на самоопределба како легална процедура доколку оваа Конвенција се имплементира.

Но од друга страна, политичките спогодби и динамиките на самиот конфликт, во некои случаи се косат со имплементацијата на човековите права. Во овој контекст, станува збор за потенцијална контрадикторност на меѓународното право, човековите права и правото на државата на суверенитет. Управувањето на Израел со Западниот Брег и Газа е резултат на воена окупација, па затоа и Израел ги насочува државните права и одговорности кон сопствените интереси, односно безбедноста пред правата на Палестинците. Пресудно за Израел во толкувањето на правата во териториите е и легитимноста на Палестинците без државјанство во процесите на донесување одлуки во Израел. Во интерпретирањето на меѓународните хуманитарни закони кои важат за суверените држави, според Израел, луѓето без никакво државјанство не можат да

[38] International Committee of the Red Cross, Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War. Geneva, 12 August 1949, достапно на: https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/Treaty.xsp?action=openDocument&documentId=AE2D398352C5B028C12563CD002D6B5C

бидат корисници на тие права, а уште повеќе што Палестина не е независна држава. Исто така според Израел, Палестинците не би можеле да бидат полноправни во Западниот Брег и Газа, бидејќи нема ништо во меѓународното право што се пропишува на признавање суверенитет на „непостоечка“ држава.

Меѓународната заедница остро ја критикува позицијата на Израел, неимплементирањето на Четвртата Женевска Конвенција. Според меѓународната заедница оваа Конвенција може да се имплементира во целост. Јадрото на самата идеја на меѓународните правила за воена окупација се состои во транзиција на самата окупација, а една од клучните цели е да се овозможи колку што може повеќе, луѓето под окупација да живеат „нормален” живот.[39]

[39] United Nations Economic and Social Council (ECOSOC) Report E/CN, 6/2007/4

3.4 Влијанието на Втората Интифада врз учеството на жените

Насилството и убиствата во Израел и Окупираните Територии во изминатите години донесоа огромно страдање на цивилното население. Ако Првата Интифада (1987-1991) се карактеризира со политички активизам, дискусии, раст на масовни организации, вклучувајќи ги и движењата на жените, за жал Втората Интифада се карактеризира со нивно отсуство.

Дел од објаснувањето во таа ситуација се наоѓа во начинот на управување на Палестинската власт, односно во тенденциите да се оневозможат демократски политики и учество. Но тука се и факторите како исцрпувачките ефекти на Израелските политики на затворања, опсади, раздвојување ан Палестинскиот народ, како и она што го донесе Втората Интифада во поглед на улогите на мажите, жените и децата. Зголеменото воено насилство и милитаризацијата од двете страни на овој конфликт, се клучни фактори во учеството на жените во Втората Интифада.

Во Првата Интифада борбата беше насочена кон заедницата, улиците, населбите, домовите. Основно оружје во одбраната на заедницата беа камењата, а жените учествуваа директно соочувајќи се со Израелската армија, без разлика дали е тоа демонстрација или престрелка. Основни страни на конфликтот претставуваа домот и заедницата, а кога нема јасно диференциран фронт за борба, тогаш немаме ни јасна полова дивизија во самата борба. [40]

Во таканаречената Ал Акса Интифада судирите се наоѓаа на граници или контролни пунктови. Во овој контекст улогата на жените како директни конфронтатори е минимална, односно милитаризацијата има поинаков ефект врз учеството на жените. Како и во повеќето општества, се работи за идеологија на женственост и мажественост, а не се работи за способноста.

---

[40] Eileen S. Kuttab, Palestinian Women in the"INTIFADA": Fighting on Two Fronts, *Arab Studies Quarterly* Vol. 15, No. 2, Spring 1993.

Учеството на жените, уште еднаш мора да потенцираме дека во вакви случаи се сведува на репродукција која е тесно поврзана со националниот дискурс. Но исто така мора да се спомене дека динамиките на Втората Интифада го загрозија мајчинството во насока да не можат да се грижат ниту да ги заштитат своите деца. Затоа движењата на жените имаа иницијативи за ситуацијата кога мајките „ги испраќаат“ децата да гинат на контролните пунктови.

3.5 Влијанието на родот, патријархатот и Палестинската власт

Кога конечно во 1994 година беше формирана Палестинска власт, тоа значеше и преземање одговорност за внатрешните цивилни работи во Окупираните Територии, како и за внатрешни работи поврзани со безбедноста, но само во определени области. Во исто време израелските судови продолжија со своите активности, имаат јурисдикација врз целокупното палестинско население во Западниот Брег и Газа, фокусирајќи се главно на случаи поврзани со безбедноста.

Со создавањето на Палестинската Власт, всушност Палестинците не добија независност и останаа да бидат контролирани од Израел. Но после изборите во 1996, за прв пат Палестинците добија право да менуваат некои закони и системи кои имаа влијание врз нивните животи. Заедно, Палестинската Власт, Парламентот и организациите преземаа различни иницијативи, но сепак правата на жените и родовата дискриминација (особено во кругот на семејството) воопшто не беа приоритет.

Со оглед на тоа, што жените имаа голем придонес во националната борба, се очекуваше и нивно силно учество во процесите на донесување одлуки. Но сепак во пракса резултатите за нивното учество се разочарувачки. Наместо тоа, традиционалната патријархалност во Палестинската политичка култура го детерминираше тоа учество. Во управувачките тела на Палестинската власт нема раздвојување на законодавната, судската и административната моќ. Неконтролираната моќ води кон корупција и непотизам. Самиот Претседател ги назначува сите високо рангирани позиции, а тоа му овозможува нему огромна контрола. Назначувањата на позиции од страна на Палестинската Власт се

партизирани, припаѓајќи на водечката партија или нејзините блиски кланови. Многу од високите позиции не се доделени според способноста и квалификациите на поединци, туку им се доделени на поранешни активисти на Палестинската Ослободителна Организација кои биле во егзил, како благодарност за нивните активности.[41]

Овој вид на назначување во огромна мера влијае врз родовите односи во овој контекст, особено во делот на зацврстување на патријархалноста за сметка на родовата еднаквост. Со повторно активирање на клановите се заканува позицијата на жената. Улогата на мажот како глава на фамилијата се зацврстува со овие механизми, тој претставува заштитник на семејството, особено на женскиот дел и во овој случај е многу тешко да се реагира доколку дојде до семејно насилство.

Продолжувањето на воениот конфликт, комбиниран со рестрикции во слободата на движење, неможноста на многу судови на Палестинската Власт да спроведат одлуки, претставува тешкотија за самите жени во Палестина да лобираат за правата на жените, особено во време на насилство и сиромаштија. Како резултат на тоа, жените во Палестина страдаат од недоволна легална заштита и спроведување на закони. Уште една важна работа тука е, кога општеството е во криза или конфликт, уште повеќе се стреми кон традиционалните норми на родовите врски и родовата хиерархија, кои пак се поврзуваат со стабилност и преживување.

Исто така управувачката практика на Палестинската Власт го продолжува она темпо на што веќе се навикнати, закони за безбедност, воени судови, брутални испрашувања итн. Многу организации за човекови права, но и невладини организации го поместуваат нивниот фокус од насилството на Израел па до корупцијата, насилството, деструктивноста на законодавството на Палестинската Власт.

---

[41] Nahla Abdo, Gender and Politics under the Palestinian Authority, *Journal of Palestine Studies* 28(2), 1999.

Палестина е спречена од Израел да развива независни, стабилни, управни и политички системи и институции. И кога имало обиди за тоа, сето тоа завршило неуспешно поради негирањето на сувереност на Палестина и поради комплицираноста на целата ситуација повторно се активираат оние групни, племенски системи, кои се недемократски, ги зајакнуваат патријархалните вредности и норми, истовремено демотивирајќи ги жените, оставајќи ги без поддршка за нивно учество во социјалниот и политичкиот живот.

3.6 Влијанието на исламскиот фундаментализам

Кога станува збор за вообичаените и религиските закони тие не се баш наклонети на правата на жените ниту пак на поддржување на нивното активно учество во општествениот и политичкиот живот. Но кога зборуваме за состојбата на жените не смееме да избегнеме еден многу важен фактор, а тоа е влијанието на исламскиот фундаментализам. Тензиите помеѓу барањата на жените во Палестина за заштита на нивните права и патријархалната традиција можат да се претставаат преку позицијата на Јасер Арафат во 1994, кога Генералната Унија на Жени во Палестина усвои сет наречен „Принципи за правата на жените", кој се заснова на бројот на договори за човекови права, вклучувајќи ја и Конвенцијата за Елиминација на сите форми на дискриминација на жените. Во тоа време Арафат се изјасни дека ќе ги поддржи тие принципи само ако не се во конфликт со Исламскиот законик. Ова го покажува културниот релативизам кога се во прашање правата на жените. Исто така со поддршката на Хамас, овие ставови се уште повеќе зацврстени во палестинското општество. Израелската окупација во некоја смисла и го поддржа раѓањето на движењето Хамас, истовремено ставајќи ги во опасност уште повеќе правата на жените како и нивното учество.

Хамас е формиран за време на првата интифада, кога, на 9 декември 1987 година, Муслиманските браќа во Палестина се реинкарнираа како Исламско движење на отпорот, или Хамас, со што се создадоа отпор, сила одвоена и надвор од Палестинската ослободителна организација. Новата сила беше во можност да се натпреварува со националното движење предводено од Јасер Арафат и

неговата партија Фатах. За време на интифадата, Хамас користеше мирни средства, усвојувајќи само воени тактики од 1992 година наваму, откако Јасер Арафат ги потпиша Договорите за Осло. [42]Набргу потоа, за да функционира како политичко, како и идеолошко и воено движење во пост-Осло периодот, Хамас го оддели своето воено крило од својата политичка организација. На 11 декември 1995 година, Хамас го објави формирањето на Хизб ал-Калас ал-Ватани ал-Ислами - Исламската партија за спасување или партијата „Спасение", со арапскиот акроним „Халас".

Ова беше значаен развој. Му овозможи на Хамас да учествува во дебатите и политичките процеси донесени со доаѓањето на палестинската национална власт, да игра удел во развојот на (она што се надеваше дека ќе биде) нова држава, и да ги даде овие напори приоритетни заедно со национална борба за слобода од израелското колонијално владеење и воената окупација.

Во својата основачка изјава, Партијата за прв пат во историјата на движењето „Муслимански браќа" во Палестина го употреби јазикот на „правата" за различни социјални групи и особено за жените и другите загрозени групи, како што се работниците, кои ретко биле мета на активизмот на Браќата. Во партиското соопштение се наведува потребата за учество во политичко-културна активност и социјално-економска градба, вклучувајќи ја и потребата за заштита на верските вредности и граѓанските права - вклучително и на работниците, културните друштва и на жените. Во следното, ја анализираме позицијата на жените во партијата „Спасение" и начините на кои нивните улоги се разликуваа од оние што ги играат националистичките и секуларните жени во рамките на структурата на националното движење. Во текот на овој труд, го задржувам терминот „исламистички жени" за оние кои припаѓаат на исламското движење и кои активно се вклучуваат преку нивниот активизам во јавната сфера во промовирање на, како што Кеди ја нарече „Исламска држава што ќе спроведува барем некои исламски закони и обичаи.

Исламистичките жени беа клучна сила за проширување на изборните тела на Хамас во студентското движење, но нивниот активизам не беше признат во

---

42 Hroub Khalid, *Hamas Political Thought and Practices*, Washington D.C., Institute of Palestine Studies, 2000.

рамките на структурата на движење во Западниот Брег, бидејќи структурата на Хамас за вклучување на жените се разликува во Западниот Брег од онаа во Газа. Се тврди дека оваа родова форма на структура би можела да биде важен фактор за демобилизација на жените надвор од Газа, особено кога Хамас стана хегемонична политичка моќ во палестинскиот пол за време и после последиците од првата палестинска интифада. Партијата за спасување основана во Газа нема паралелно тело на Западниот Брег, ниту пак Хамас во Западниот Брег има структури за мобилизирање и организирање за други социјални групи, како што се студенти или работници. Исламистичките организации во Западниот Брег имаат за цел само мажи. Така, додека машките членови на партијата учествуваа во различните активности на интифадата (организирање штрајкови, погребни поворки, конфронтации со израелската војска ... итн.), женските припадници на Хамас во тоа време не беа видливи како учесници. (Прикриени жени-учесници не беа нужно исламисти.) Не најдов никаков напис во документи или интервјуа дека жените биле учесници или биле насочени кон регрутирање или како гласачи или како кандидат. Ниту активизмот покажан од исламистичките жени на универзитетите не потекнуваше од организациската структура на Хамас; тоа се должеше на напорите на самите жени студенти кои се натпреваруваат за гласови на универзитетски избори. На Западниот Брег, откако една студентка ќе го напушти универзитетот, таа нема каде да оди во структурата на движењето. Првично, истата ситуација се однесуваше и за Газа, каде што се поголемиот број женски студенти на Исламскиот универзитет, а подоцна, од универзитетот Ал-Азар или други колеџи, немаше каде да одат освен да работат во социјалните институции кои припаѓаат на муслиманските браќа . Кон крајот на 2003 година, водачите на Хамас ја објавија својата намера да формираат исламистичко женско движење, а женските студенти им се придружија на силите со главните политички организации, како што е Партијата на спасување. Но, ова се случи само во Газа. а изборните тела на Хамас во студентското движење, но нивниот активизам не беше признат во рамките на структурата на движење во Западниот Брег, бидејќи структурата на Хамас за вклучување на жените се разликува во Западниот Брег од онаа во Газа. Јас тврдам дека оваа родова форма на структура би можела да биде важен фактор за демобилизација на жените надвор од Газа, особено кога Хамас стана хегемонична политичка моќ во палестинскиот пол за време и после последиците од првата палестинска интифада. Партијата за

спасување основана во Газа нема паралелно тело на Западниот Брег, ниту пак Хамас во Западниот Брег има структури за мобилизирање и организирање за други социјални групи, како што се студенти или работници. Исламистичките организации во Западниот Брег имаат за цел само мажи. Така, додека машките членови на партијата учествуваа во различните активности на интифадата (организирање штрајкови, погребни поворки, конфронтации со израелската војска ... итн.), Женските припадници на Хамас во тоа време не беа видливи како учесници. (Прикриени жени-учесници не беа нужно исламисти.) Не најдов никаков напис во документи или интервјуа дека жените биле учесници или биле насочени кон регрутирање или како гласачи или како кандидат. Ниту активизмот покажан од исламистичките жени на универзитетите не потекнуваше од организациската структура на Хамас; тоа се должеше на напорите на самите жени студенти кои се натпреваруваат за гласови на универзитетски избори. На Западниот Брег, откако една студентка ќе го напушти универзитетот, таа нема каде да оди во структурата на движењето. Првично, истата ситуација се однесуваше и за Газа, каде што се поголемиот број женски студенти на Исламскиот универзитет, а подоцна, од универзитетот Ал-Азар или други колеџи, немаше каде да одат освен да работат во социјалните институции кои припаѓаат на муслиманските браќа . Кон крајот на 2003 година, водачите на Хамас ја објавија својата намера да формираат исламистичко женско движење, а женските студенти им се придружија на силите со главните политички организации, како што е Партијата на спасување. Но, ова се случи само во Газа.

Организирањето студенти и нивно поврзување со политичките партии е клучно во Палестина каде што младите воопшто, а особено учениците, играат важна улога во зајакнувањето на националното движење и борбата против окупацијата. Обид да се одговори зошто исламистите во Западниот Брег не се обидоа да организираат жени во нивните мејнстрим политички партии - без разлика дали под името Муслимански браќа, Хамас или Партијата за спасување - мора да признаат дека овие институции носат отпечаток на конзервативна родова идеологија запознаена со исламистичкото движење од своето основање. Ова беше особено точно кога станува збор за млади неженети жени. Според активистите во исламското студентско движење: „Можеме да побараме голема мешана средба на универзитетите и за двата пола кога имаме заедничка цел да постигнеме, како што е голем протест против универзитетската администрација

или флагрантно кршење на нашето право како исламски блок за организирање на нашите активности, но немаме мешана структура за студенти.[43]

Недостатокот на такви структури сериозно ги погодува женските дипломирани студенти на Западниот Брег, каде што бројот на исламистички институции е поограничен и расфрлан отколку во Газа. На Западниот Брег, жените им имаат на располагање само неколку добротворни друштва. Типични примери се исламското општество ал-Худа, општеството на Ал-Ханза (и во Ал-Бирех и во Рамалах), Ханиен во Наблус, Здружението на муслиманска жена во Ерусалим и слично во Хеброн. Овие организации се многу слични на стариот вид женско добротворно општество што постоеше за време на британскиот мандат. Како и старите добротворни друштва, нивниот фокус не е на организирање на жени, туку на обезбедување ограничен број можности за работа во домашните економии, како што се вез и угостителство. Во обезбедувањето на угостителството, овие општества се покажаа сериозна конкуренција за многу женски друштва, стари и нови, кои успеаја да воспостават „мрежа на односи со министерствата на ПА, банките и многу приватни претпријатија“. Според директорите на овие општества, финансиските приходи од нивните активности ги покриваат нивните трошоци. Покрај тоа, тие успеваат да привлечат важни донации од исламистички бизнисмени кои сметаат дека нивните активности се во согласност со исламскиот императив за поддршка на сиромашните, сираците, затворениците и семејствата на мачениците, како и на сиромашните. Овие друштва не добиваат странско финансирање, факт што им дава легитимност кога напаѓаат и де-легитимизираат други женски организации, особено оние кои работат со невладини организации на жените.

Добротворните друштва на исламистичките жени, исто така, организираат алтернативни културни активности, одвоени од оние на националистичките и феминистичките женски групи. Денот на жената, меѓународен фестивал кој се слави на 8 март секоја година, се заменува со Фестивалот на муслиманска жена (махрајан ал-марах ал-муслима). Денот се одбира заради „прагматична“ причина, пред крајот на академското училиште и универзитетската година. Овие

---

43 El-Hamad Jawad and Bargothi Eyad, Derassa fi fikr harakat al-moqawamah al-islameyya hamas (A Study in the Political Ideology of The Islamic Resistance Movement, Hamas 1987-1996), Amman, Middle East Study Centre, 1997.

фестивали обично привлекуваат огромен број жени и нивни деца - околу 2000-2500 жени. Овие митинзи се продолжение на вообичаеното проросетизирање на муслиманските браќа (nashr al-d'awa) кога ги поттикнуваат жените да ги почитуваат правилата на нивната религија и да ги охрабрат да бидат добро посветени муслимани (молтазема). Повторно, како и во стариот вид на женски добротворни друштва, од жените кои присуствуваат на овие митинзи не е побарано да преземат никаква политичка активност во партиска организација.

Во Западниот Брег не постои правна, официјална обединувачка исламистичка структура, како што е случајот со Партијата за спасување во Газа. Сепак, беше тешко да се утврди дали недостатокот на обединувачко тело за исламистичките жени е резултат на другите преовладувачки внатрешни приоритети, или дали произлегува од крајниот недостаток на интерес за организирање на исламистичките жени на Западниот Брег (за разлика од до Газа). Кога исламистичките жени во Западниот Брег беа запрашани дали ги координираат своите активности или програми, одговорите беа негативни. Сепак, жените тврдеа дека „кога е можно, присуствуваме на сите митинзи и конференции.

Зголеменото влијание на исламистите, од друга страна, може да се објасни само со повикување на низа меѓусебно поврзани фактори: неуспех на мировниот процес, пад на палестинското национално движење, придружено со повлекување на грасрут организации од обезбедување на услуги; „невладина организација“ на женски организации8, кои ги нарушија нивните органски врски со основните; „национализација“ на исламот; и „исламизација“ на палестинскиот национален идентитет од страна на муслиманските браќа во Палестина. Понатаму, додека родовата идеологија на Хамас почива врз религиозните принципи, сепак се покажа како контрадикторна и во континуиран флукс.

Основно за исламизацијата на палестинскиот идентитет беше исламизацијата на полот. Хамас, за разлика од Фатах, ја напиша својата родова агенда во рана фаза. Ова е заедничка карактеристика на верските движења кои оставаат голем акцент на семејната единица. За да се разбере родовата агенда на Хамас, неопходно е да се земат предвид факторите што ги поврзуваат родот и национализмот. Родовата идеологија на Хамас не може да се одвои од колонијалната „употреба“ на пол, ривалство со „други“ националистички групи

и, во помала мера, библиски текстови. Раната строга агенда за родови и моралниот систем на Хамас се ублажи додека движењето растеше и стануваше попопуларно. Родовата агенда на партијата, исто така, се разви во однос на притисокот што го извршуваат исламистичките жени врз нивните водачи. Притисокот на жените се зголеми за нивото на „моќ“ што овие жени го постигнаа преку нивниот активизам во движењето.

Ширењето на превезот во текот на првата интифада е поврзано со национално значење - дека пред несреќата, смртта и уништувањето предизвикано од израелската окупација, жените мораа да покажат почит кон мачениците. Оваа кампања ја покажа способноста на Хамас да ја конфликтира својата социјална идеологија со палестинскиот национализам, користејќи ја заканата и употребата на насилство врз жените за наметнување на превезот. Во оваа борба, жените немаа мала поддршка од националното раководство на интифадата, која не успеа да се спротивстави на прекриената кампања на време. Фокусот на Хамас врз воениот активизам треба да се потенцира за подобро да се објасни нејзината позиција во однос на побожноста и превезот на жените во секој посебен момент. Второ, превезот има различни значења за различни жени според нивната само-перцепција, класа и идеологија. Накратко, повеќе нијансиран пристап кон значењето на завесата е важен во изработката на опозициската политичка стратегија.

Исламистичката „национална безбедносна политика“ има сериозни импликации врз социјалниот поредок, во голема мерка ограничувајќи ја мобилноста на жените и вршејќи поголем социјален притисок врз жените што прават „сомнителни“ потези. Начините на кои жените зборуваат, шетаат и постапуваат сите се под социјална контрола. Во истражувањето за животните услови во палестинското општество, 56% од жените анкетирани во Газа и 47% во Западниот Брег изјавиле дека не биле во можност да се движат слободно во рамките на нивните заедници. [44] руга последица на оваа политика беше осуда на движењето на некои соработници, дилери на дрога и проститутки. Фатах, во своето ривалство со исламистите, сметаше дека треба да го преземе „лидерот“ во

---

44 Kuttab Eileen, Palestinian Women in the Intifada: Fighting on Two Fronts, Arab Studies Quarterly [Special Edition on The Impact of War and Revolution on Women in the Arab World, Editor Ghada Talhami] Spring 15.2, 1993.

оваа политика на „прочистување“ на општеството и активно учествуваше во замаглување на жените во Газа. Помеѓу 1988 и 1993 година, убиени се 107 жени, од кои 81 во Газа (Беер и Абдел-аwавад, 1994: 89-90). Овие жени биле „морално сомнителни“, наместо потврдени соработници. Воената организација на исламистите не беше главниот извршител на овие злосторства; Најпрво дојдоа групите Фатах, следени од групите поврзани со Фатах, а потоа и групите поврзани со Народниот фронт (марксистичката левица). Жените на „морално сомнителни“ се смета дека ја предаваат честа, не само на нивните семејства, туку и на нивната нација; и нивната елиминација стана „национална должност“. Така, императивот за одржување на моралниот поредок, кога се соочуваше со колонизационата моќ, не се разликуваше многу помеѓу верските национални движења како што е Хамас и секуларните националистички групи.

Меѓутоа, „безбедносната политика“ не го објаснува во целост инсистирањето на прикривање како морален законик за жените. Исто така, можно е да се гледа како на алатка во исламистичкото ривалство со секуларистичките „несовесни“ групи. Покривањето е обединувачки културен маркер за движењето и означувач на нејзината растечка сила кај следбениците на Хамас. Алтернативно, како што предлага Кеди, тоа може да биде повеќе на начин да се тврди комунален идентитет, отколку да биде толку силен религиозен маркер (Кеди 1998). Покривањето исто така може да стане важен политички симбол за да се создаде нов социјален „модерен“ идентитет и може да дејствува како алатка за отворање нови можности за жените во и надвор од движењето.

Во 1988 година, Хамас го објави својот митак (Повелба) во кој нејзината статична позиција за пол беше наведена во членовите 17 и 18. Член 17 вели дека „муслиманските жени имаат улога во ослободителната борба што не е помалку важна од улогата на мажите: жената е творец на мажите, а нејзината улога во водењето и воспитувањето на генерациите е главна улога “(Повелбата на Хамас, второ, н.п.). Во истиот напис, жените се сметаа за пасивни цели за „„ Масоните “,„ ротационите клубови “, разузнавачките мрежи - сите центри на уништување и саботери.... И исламистите треба да ја играат својата улога во спротивставувањето на шемите на тие саботери, т.е. заштита на нив “(Повелбата Хамас, член 17). Во членот 18, повторно беше истакнато дека „жената во куќата на Муџах и семејството стремеж, било да е мајка или сестра, има најважна улога во грижата

за домот и воспитувањето на децата со етички карактер и разбирање што доаѓа од исламот “(Повелбата Хамас, член 18). На жените им се советуваше да бидат економични, да избегнуваат безгрижно трошење. На жените им се советуваше да ‘даваат 'на своето семејство и нацијата наместо да„ земаат “, поим Хамас нагласува дека ги разликува исламистичките жени од секуларните активисти. Во оваа визија, жените се прикажани како зависни од мажите, ограничени во нивните домови и се издвојуваат од јавниот простор. Како и да е, визијата не одговараше на реалноста на она што активистите „исламистички жени и жени“ активно „правеа“ во студентскиот блок на Хамас или во исламистичките здруженија. Преку сопствено вклучување во движењето, овие жени беа во можност да го променат видот за да направат простор за себе.

Шеријатот, како водечки принцип за правата на жените, исламистите го користеле на противречни начини - како фиксен, божествен и непроменлив идиом за де-легитимирање и замолчување на неисламските женски групи и за дискредитирање на застапувањето на ПА за поим за народен суверенитет како основа за ново законодавство. Прашањата за шеријат исто така предизвикаа дебата во самото исламистичко движење. Пребарувањето на исламистите за алтернатива на секуларната феминистичка платформа иронично ги доведе во континуиран ангажман со неа. Поимите за плурализам, правата на жените, јавното добро, одржливиот развој и социјалното наспроти индивидуалното, сите ги позајмуваа исламистите од секуларниот контекст, а исламистите се засноваа на современите придобивки на жените во области како што се образование и можности за работа. Притоа, исламистичките жени создадоа простор за категорија образовани жени од сиромашни, главно бегалци, во кои морално е правилно да се биде активен во сите сфери на јавниот живот. Тие исто така успеаја да се воспостават меѓу другите сиромашни жени преку обезбедување услуги за нив и одбрана на правата на машките затвореници. Овие се важни достигнувања за активизам на жените во фаза на национална борба. Во таков контекст, секуларистите, додека ги притискаат и ги предизвикуваат исламистите, губат земја со тоа што се залагаат за дискурс за права во изолација од националната агенда и во отсуство на мобилизирана организација. Активизмот на НВО, заснован на краткорочни проекти, нема потенцијал да претставува алтернатива. Со тоа што станаа опозициско движење и се спротивставуваат на сите форми на кршење на граѓанските и човековите права,

исламистите развија политичка организација. За разлика од тоа, жените кои работат во невладини организации немаат организирана изборна единица; и поддршката што ја имаат, кога ќе ја добијат, е изведена од распаѓање на делегитимиран авторитет.

Како и да е, иако има моменти на отворање и ангажман во рамките на исламистичката позиција, исто така има и многу противречности што може да доведат до затворање и повлекување во толкувања на исламот што ќе влијаат негативно на жените. Исламистите би можеле да се вратат на инсистирање на улогата на жените само како репродуценти на нацијата. Нивниот став за полигамијата сѐ уште не е јасен. Кој вид „исламистичка“ држава исламистичкиот активизам може да доведе до голема мера, зависи од општиот контекст поставен од секуларистите. Интеракцијата помеѓу различните перспективи би можела да доведе до сознание дека различните тенденции имаат заедничка основа: исламистите би можеле да се обединат со секуларните и националистичките жени во обид за нови читања на верски текстови, како и да се вклучат во секојдневните реалности на жените со кои се соочуваат секојдневно угнетување на израелската окупација во контекст на нерешената национална борба. Ваквото меѓусебно сместување врз основа на националната агенда ќе бара од секоја страна да одржува будност во однос на промените што се случуваат во приодите и дискурсите на другата, наместо да усвои пристап за тотално отфрлање како што е донесено од женски невладини организации. Тврдењето дека тековниот конфликт меѓу двете ривалски партии Хамас и Фатах е борба меѓу „силите на темнината“ и „модернизациските сили“ нема емпириска основа и се користи за прикривање на реалните разлики во текот на националната агенда и над најдобрите стратегии што треба да се донесат со цел да се постигнат палестинските национални цели за ослободување и самоопределување. Еволуцијата на исламизмот во палестинскиот контекст сугерира дека природата на државата што може да тврдат исламистите нема да зависи од религиозен план, туку во голема мерка ќе зависи од тоа во каква форма на држава и општество живеат и од визиите и предизвиците што се поставуваат од други националистички и секуларистички групи ако овие групи се доволно поддржани од значително мнозинство и моќ.

3.7 Влијанието на милитаризацијата и родовото насилство во Палестина

Со победата на Хамас на изборите, за Палестина дојде уште едно време на економска и општествена тешкотија. Даноци, помош и од Израел и од САД и ЕУ се замрзнати поради исходот на изборите, а статистиките кажуваат за зголемување на сиромашното население од 600 000 во 1999, на 1 600 000 во 2005.

Милитаризацијата и сиромаштијата доведоа до зголемување на семејното насилство. Активистите за човекови права и феминистите истакнуваат дека после двете интифади драстично се зголемува родовото насилство во сите делови и во Израел и во Западниот Брег и Газа. Женските активисти за мир во Израел истакнуваат три важни врски кои влијаат врз целокупната ситуација:

1) различните системи на доминација и структурната нееднаквост, потоа
2) насилството врз Палестинците и зголеменото насилство врз жените во Израел, како и
3) борбата на Палестинците за ослободување и самоопределба и онаа на жените ширум светот.[45]

Насилството се поврзува и на следниот начин, доколку војникот знае дека насилството на бојно поле е дозволиво, тогаш многу лесно би го донел тоа со себе кога ќе се врати назад во заедницата, што всушност има ефект врз жените.

Тука треба да ја споменеме и врската помеѓу вооружувањето и сексизмот, со тоа што законите за безбедност кои се приоритет доведуваат до нееднаквост и во исто време го оправдуваат насилството, особено врз жените.

Друга форма на родово насилство, што е вообичаено во Окупираните Територии е убивање поради чест. Иако нема некои конкретни статистики во врска со бројот на жени убиени поради чест, што се должи на непријавени

[45] Sharoni, Simona. "The Myth of Gender Equality and the Limits of Political Dissent in Israel". *Middle East Report* No. 207, summer 1998, стр.26.

случаи, сепак оние случаи кои често се пријавени како самоубиства или несреќи, се всушност убиства поради чест. [46]

Во овој контекст мора да се спомне дека самите закони кои ги заштитуваат мажите кога се работи за насилство во кругот на фамилијата, поддржуваат огромна дискриминација кон жените.

3.8 Влијанието на блокадите и контролните пунктови врз жените

Кога зборуваме за репродуктивниот аспект на Палестинските жени кога е во прашање националната борба, како и нивното издигнување како мајки, особено мајки на „маченици“, всушност мајчинството кај тие жени е тесно поврзано и детерминирано од страна на Израелската контрола кога е во прашање нивното здравје.

Со оглед на тоа што во последните години уште повеќе се засилуваат контролите и со тоа се влијае на слободата на движење во Окупираните Територии, Палестинците се соочуваат со уште поголеми проблеми кога се во прашање нивните основни права, како правото на работа, медицинска грижа и образование. Со тоа жените се соочуваат со присилна изолација.

Кога зборуваме за медицинска помош, не само ограничена туку многу често се соочуваат жените со одбивање да добијат медицинска помош. Контролните пунктови знаат да бидат и фатални за жените. Многу случаи каде жените се приморани да раѓаат на самите контролни пунктови бидејќи не се навремено пуштени да поминат, а поради истата причина, многу од нив подлегнуваат на своите состојби и умираат на контролните пунктови. Иако членот 38 од Женевската Конвенција ја задолжува Израел да го осигури правото на медицинска помош на Палестинците во Окупираните Територии, сепак најголемиот кошмар на Палестинците е дали ќе преживеат до контролните пунктови.

---

[46] Amnesty Report. „Conflict, Occupation and Patriarchy” p.27, 2015.

Затворени, како во домашен, селски, градски притвор. Токму така живеат Палестинците под окупација и сето тоа влијае врз нивната економија, сиромаштија, невработеност. Честопати разговарав со колеги од Амнести или УНЕСКО кои споделуваа информации од нивните извештаи, потенцирајќи дека импактот на контролните пунктови и слободата на движење е огромен врз самите жени. Изградбата на ѕидот во Западниот Брег уште толку ги изолира Палестинците и од нивната земја, но и од основни ресурси. Меѓународната заедница реагираше против тоа но сите барања се одбиени од Израел и САД.

Ѕидот е една ужасна градба која влијае не само ментално врз Палестинците, а особено врз жените туку и претставува секојдневна опасност за сите кои се борат за опстанок.

Ниту еден од овие фактори не игра улога во поддржување на учеството на жените во нивно охрабрување, туку уште повеќе ја зацврстува нивната изолација и демотивираност.

4. Резолуцијата 1325 на Обединетите Нации

4.1. Позадина за донесување на Резолуцијата 1325

Низ целиот свет, инцидентите на родово насилство ескалираат за време на конфликти, бидејќи силувањето и сексуалната злоупотреба стануваат оружје на војна. Во зоните на конфликтот, поголем број жени и деца се убиени и раселени, бидејќи владите, војниците, членовите на семејството, а понекогаш и мировниците вршат насилство.[47] Како резултат на тоа, женските движења низ целиот свет се бореле за поголема еднаквост и правда со притисок на Обединетите нации (ООН) да издаваат и усвојуваат нови резолуции, декларации и акциони планови кои можат да ја зголемат родовата еднаквост низ целиот свет.

Една таква декларација е Конвенцијата на Генералното собрание на ООН во 1979 година за елиминација на сите форми на дискриминација врз жените (ЦЕДАВ), која дефинира и разграничува како да се спречи нееднаков третман меѓу мажите и жените. Иако беше важен репер за правата на жените, резолуцијата не успеа да се осврне на состојбата на жените во зоните на конфликтот.

Во 1993 година, на конференцијата за човекови права, ООН додаде статии во Виенската декларација и платформа на дејствување (ВДПА), привлекувајќи внимание на кршењето на човековите права на жените во време на војна. По оваа декларација, во 1993 година ООН ја усвои Декларацијата за елиминација на насилството врз жените, која привлече поголемо внимание на светското насилство базирано врз родово насилство, придружувајќи ги правата на жените како човекови права. Во 1995 година ООН ја усвои Платформата за акција во Пекинг, која го признава специфичното влијание на војната врз жените и признава дека тие војуваат поинаку од мажите.

По Платформата за акција на Пекинг, ООН ја донесе Резолуцијата 1325 на Советот за безбедност на Обединетите нации во октомври 2000 година и за прв

---

[47] Amnesty International. Lives Blown Apart: Crimes against Women in Times of Conflict: Stop Violence against Women, 2004a.

пат во педесет и пет години „посвети цела сесија на дебатирање на искуствата на жените во конфликт и пост-конфликтни ситуации“[48] Така, за прв пат беше забележано дека Советот за безбедност конкретно се осврна на улогата и искуствата на жените во контекст на вооружен конфликт.[49]

Резолуцијата 1325 предвидува „гонење на злосторства врз жени, зголемена заштита на жени и девојчиња за време на војна, назначување на повеќе жени во мировните операции на ООН и мисии на теренот и зголемување на учеството на жените во процесите на донесување одлуки во регионално, национално и меѓународно ниво, [50] истовремено истакнувајќи ја „потребата да се консолидираат податоци за влијанието на вооружениот конфликт врз жените и девојчињата“.[51]

Со фокусирање на четири тематски области меѓусебно поврзани:

1) учество на жени на сите нивоа на одлучување и во мировните процеси,
2) вклучување на родова обука во мировните операции,
3) заштита на правата на девојчињата и жените и
4) вклучување на родовите аспекти во главните тела во системите за известување и имплементација на ООН.[52]

Резолуција 1325 ја потенцира важноста на активното работење на жените и учеството во политиката, наместо тоа да се прикажуваат само како жртви.[53]

Откако Советот за безбедност на Обединетите Нации ја усвои Резолуцијата, женските организации ширум светот работеа на спроведување на

---

[48] Carol Cohn, Helen Kinsella & Sheri Gibbings, Women, Peace and Security Resolution 1325, *International Feminist Journal of Politics*, Vol.6, No.1, 2004.
[49] Amnesty International. Lives Blown Apart: Crimes against Women in Times of Conflict: Stop Violence against Women, 2004a.

[50] Carol Cohn, Helen Kinsella & Sheri Gibbings, Women, Peace and Security Resolution 1325, *International Feminist Journal of Politics*, Vol.6, No.1, 2004.
[51] The United Nations Security Council Resolution 1325 Implementation in Palestine and Israel 2000-2009, достапно на: https://www.kirkensnodhjelp.no/contentassets/babdd17d712344e4a417e6dde3100ce2/unscr-1325_implementation-in-israel-and-palestine-2000-2009.pdf

[52] Kirk, J. & Taylor, S. UN Security Council Resolution 1325. Forced Migration Review 27, 2007.

[53] Amnesty International. (2004b). Women, Peace, and Security: Fourth Anniversary of Security Council Resolution 1325. London: Amnesty International, 2004b, достапно на: http://www.amnesty.org/en/library/asset/IOR52/004/2004/en/7dcdc4b3-d575- 11dd-bb24-1fb85fe8fa05/ior520042004en.pdf

нејзините параметри. Некои држави усвоија национални акциони планови за зголемување на застапеноста на жените во активности за донесување одлуки и за борба против родово насилство, додека други вклучија реторика од резолуцијата во државната политика.

Во Израел и Палестина, женските организации лобираа законодавци за поголема вклученост на жените во процесите на донесување одлуки и организираа работилници за соработка и имплементација и решавање на конфликти. И покрај овие напори, постои исклучување помеѓу активностите за спроведување кај елитните жени кои уживаат во пристап до политичка моќ и оние со помал пристап до политичката рамка,[54] или економските ресурси. Многу жени сè уште не се запознаени со Резолуцијата, а широко распространето учество во активности за имплементација на ниво на глас останува предизвик.[55] Континуираната окупација на Западниот Брег и Газа, недостаток на палестинска држава, расцеп помеѓу жените по социјални, етнички, религиозни и економски линии, централноста на воениот дискурс кон израелското креирање политики и форми на патријархат и контрола врз жените и во двете друштва продолжуваат да ја попречуваат распространетоста, интензивно вклучување во активности во спроведувањето, и покрај успехот што женските групи имаат лобирање на законодавците и создавање мрежи меѓу жените.

[54] Wi'am. Women's empowerment—a roadmap to peace in Palestine. Bethlehem: Wi'am and the Swedish Ministry of Foreign Affairs, 2007, достапно на: http://alaslah.org/1report.pdf.

[55] Nazzal, R.K. Palestinian Women and Resolution 1325. The Palestinian Initiative for the Promotion of Global Dialogue and Democracy. Ramallah: MIFTAH, 2009.

4.2. Имплементација на Резолуцијата 1325 во критичните региони и нејзини критики

Додека Резолуцијата 1325 би можела да се користи како алатка за вклучување на родовите прашања во националната политика и за трансформација на женските улоги во процесите на донесување одлуки, исто така постои значителен јаз помеѓу јазикот на Резолуцијата и неговата практична примена и загриженоста за неговата важност во зона на конфликти и нејзината способност да одговори на потребите на маргинализираните жени во овие области. Подолу се прикажани главните критики 1325 од феминистички, правни и перспективи на човековите права, резиме за тоа како државите и регионалните тела се обидоа да ја спроведат Резолуцијата и бариерите со кои се соочуваат владите и жените во нејзиното спроведување, особено во областите на конфликт.

Од октомври 2000 година, шеснаесет земји усвоија национални акциони планови за спроведување на Резолуцијата 1325. Неколку други земји, вклучувајќи ги Израел, Колумбија, Србија и Фиџи, одлучија да усвојат национални акциони планови, избирајќи наместо тоа, да вклучат одредби од резолуцијата во националната политика. Од ноември 2009 година 37 проценти од резолуциите на Советот за безбедност специфични за земјата вклучуваат јазик што се однесува на жените и полот.

Регионалните тела како Европската унија (ЕУ), Организацијата за безбедност и соработка во Европа (ОБСЕ), Меѓувладиниот орган за развој (ИГАД) и Африканската унија (АУ) имаат сите вклучени содржини за жените, мирот и безбедноста во нивната политика.[56] Додека Здружението на нации од Југоисточна Азија (АСЕАН) официјално не ја усвои резолуцијата, таа создаде Комисија за унапредување и заштита на правата на жените и децата, додека ги повикува земјите членки да ги спроведат принципите на резолуцијата.

Во август 2009 година, Чиле стана првата земја во Латинска Америка што усвои Национален акционен план. Иницирани од Министерството за

[56] Valasek, K. Securing equality, engendering peace: A guide to policy and planning on women, peace and security (UNSCR 1325). Santo Domingo, Dominican Republic: INSTRAW, 2006, достапно на: http://www.un-instraw.org/en/gps/general/implementation-of-un-scr-1325.html.

надворешни работи, Министерството за одбрана и Националната служба за жени; планот повикува на учество на жените во работата за човекови права, мировни операции и процеси на донесување одлуки. Во целиот регион, бројот на жени во мировните мисии се зголеми, а во Никарагва, владата презеде реформи за да го зголеми бројот на жени во полициските сили и да спроведе обука за чувствителност на половите.

Од 2000 година, Мексико и Хондурас имаат усвоено законодавни квоти за бројот на жени законодавци, додека во Колумбија, како што забележува Ијаа Луцијак, владата создаде акционен план за „спречување и присуство на сексуално насилство врз основа на пол во контекст на присилно раселувања“ (Министерство за надворешни работи на Колумбија). И покрај нивните придобивки, на ниво на граѓанско општество Резолуцијата 1325 останува во голема мера непозната низ целиот регион, а во земји како што е Аргентина, „концептите за пол и безбедност (сé уште) генерално не се мисли дека се поврзани едни со други“.[57] Жените обично заземаат улоги зад сцената, наместо улоги во донесувањето одлуки во мировните преговори, и покрај ограниченото зголемување на бројот на жени законодавци, одбранбените позиции се скоро исклучиво окупирани од мажи во земји како што се Чиле и Бразил.

Земјите кои усвоија национални акциони планови ги разграничија чекорите што владата ќе ги преземе за спроведување на Резолуцијата 1325 во дадена временска рамка и објаснија како владата ќе ги следи и оценува активностите насочени кон жените, мирот и безбедноста. Во Уганда, Националниот акционен план (НАП) се заснова не само на Резолуцијата 1325, туку и на Резолуцијата 1820, која повикува на заштита на жените и девојчињата од родово насилство, како и на Декларацијата Гома за искоренување на сексуалното насилство и Завршува неказнивост во регионот на големите езера. Централен фокус на Националниот акционен план на Уганда е пристапот на жртвите до правдата после кривичните дела врз основа на пол. И покрај развојот на Националниот Акционен План на Уганда, вклученоста на жените во

---

[57] Luciak, I.A. *National implementation of Security Council Resolution 1325 (2000) in Latin America: Key areas of concern and model plan for action: Needs assessment report*. New York: United Nations, 2008.

решавањето на конфликтите е ограничена и во голема мерка се однесува на неформалниот процес.[58]

Како и НАП на Уганда, НАП во Либерија повикува на заштита на жените и девојчињата од насилство и се заснова врз дополнителните цели на превенција, учество и зајакнување. Либерија исто така создаде 1325 Национален управен комитет составен од женски групи и релевантни невладини организации за да помогне во спроведувањето на параметрите на Резолуцијата.

Наместо спроведување на НАП во Судан, владата се одлучи да „се справи позитивно со Резолуцијата во рамките на она што му одговара на Судан според националните приоритети утврдени од „ГОС“.[59] И покрај тоа, жените во голема мерка беа исклучени од мировниот процес Север-Југ и разговорите што водат до Сеопфатен мировен договор во 2005 година, женските групи на југ успешно лобираа за политики кои се однесуваат на потребите на жените. Сепак, знаењето за резолуцијата останува ограничено, делумно поради неписменоста, недостатокот на финансиски ресурси и тешкотијата со координацијата и ширењето.

Во ДР Конго, владата, исто така, треба да вклучи механизам за спроведување. Поради лобирањето на женските групи во ДР Конго, жените се евентуално вклучени во женските меѓу-конгоски разговори. Додека владата го усвои Изборниот закон во 2006 година, и додека жени парламентарци од различни партии создадоа платформа за спроведување на резолуцијата, сепак оваа иницијатива неодамна се соочи со тешкотии поради „недостаток на политички простор во ДРЦ“.[60]

Скоро завршениот НАП за Филипините е првиот обид за спроведување на владата на Резолуцијата 1325 во Југоисточна Азија. И покрај недостатокот на национални акциони планови во регионот, жените во невладините мрежи сепак

---

[58] Binder, C., Lukas, K., & Schweiger, R. Empty words or real achievement? The impact of Security Council Resolution 1325 on women in armed conflicts. *Radical History Review* 101, 2008.

[59] UNMIS. Ensuring a sustainable peace in Sudan: Assessing steps forward for implementation of Security Council Resolution 1325 on women, peace and security. Khartoum: UNMIS, 2005.

[60] Party Parliamentary Group Great Lakes Region of Africa. Parliamentary visit of Senator Eve Baziaba Masudi, June 9-11, 2009, достапно на: http://www.gaps-uk.org/img_uploaded/Report%20of%20Eve%20Baziaba%20visit_June09.pdf

ја користеа 1325 како рамка за нивните напори за лобирање.[61] Во Источен Тимор, женската политичка пратеничка партија изврши притисок за поголем број жени кандидати на партиските списоци, а владата спроведе родова обука за своите безбедносни сили. Во Бурма, Женската лига на Бурма ја искористи резолуцијата за да лобира за да се стави крај на неказнивост за родово-базирани злосторства извршени од војската во Бурма. И покрај овие напори, жените од Источен Тимор во руралните области се во голема мерка надвор од дофатот на активности за спроведување и се недоволно застапени на ниво на одлучување.[62] Недостатокот на жени на преговарачки позиции е видлив и во Индонезија; додека жените играа важни улоги зад сцената во мировниот договор во Ацех-Индонезија во 2005 година, тие беа целосно отсутни од преговарачките тимови, тренд кој е присутен и во Малезија.[63]

4.3. Феминистичка критика врз Резолуцијата 1325

Додека Резолуцијата 1325 се залага за вклучување на жените во процесите на донесување одлуки, таа не промовира подлабока анализа за тоа како ООН промовира испитување за тоа како основните патриархии[64] и изградба на машкост и женственост влијаат врз жените. Со други зборови, може да не напредува далекосежна анализа на основните причини за конфликтот и „неолибералните модели на машкост и женственост“ кои се засноваат на политиката на ООН, а со тоа Резолуцијата 1325 да стане „алатка за решавање проблеми“[65] наместо средство за радикална проценка на родовата претпоставка

---

[61] Iceland Ministry of Foreign Affairs. Women, peace and security: Iceland’s plan of action for the implementation of United Nations Security Council Resolution 1325 (2000). Reykjavic: Ministry of Foreign Affairs, 2008, достапно на: http://www.mfa.is/media/Utgafa/women_peace_security.pdf

[62] Amnesty International. *Lives Blown Apart: Crimes against Women in Times of Conflict: Stop Violence against Women*, 2004.

[63] Rahman, R. Statement by Ambassador Radzi Rahman, Alternate Permanent Representative of Malaysia to the United Nations at the United Nations Security Council Debate on Women, Peace and Security. New York, NY, 2005.

[64] Enloe, C. What if patriarchy is “the big picture?” An afterward. In D. Mazurana and A. Raven-Roberts (Eds). *Gender, conflict, and peacekeeping*. Oxford: Rowman and Littlefield Publishers, 2005.

[65] Vayrynen, T. Gender and peace operations: The confines of modernity. *International Peacekeeping* 11(1), 2004, 125-142.

на ООН. Недоволното претставување на жените во позициите на одлучување на ООН може само да го влоши овој недостаток на анализи и да промовира пристап на „додавање жени и возбуда“[66] кон родовата еднаквост. Доколку, всушност, Резолуцијата промовира бинарен модел на пол, исто така ризикува да се предложи дека „родот“ се однесува само на жените, наместо на динамичните и контекст-специфични моќни односи меѓу мажите и жените кои често се менуваат за време на конфликт и по конфликт.[67]

Вклучувањето на жените кои не се елитни во процесите на решавање на конфликти и партиципативни процеси е друго прашање што Резолуцијата може да го занемари. Навистина, многу жени сметаат дека самата Резолуција е применлива само за елитните жени, бидејќи не постојат елементи што укажува на тоа, како точно, жените треба да влезат на позиции за донесување одлуки доколку веќе немаат пристап до политички процеси.[68] Слично на тоа, нема простор за дискутирање за тоа како жените можат да пристапат до рамката за човекови права на која се потпира 1325 делумно. На пример, феминистичката либериска активистка Лејмах Губеи забележува дека кога таа за прв пат се вклучила во женското движење, елитните жени, од кои повеќето биле роднини на поранешните лидери, биле претпазливи за вклучување на неелитни жени.

Исто така, во Непал, вработените жени од НВО, кои одговараат на студијата на 1325, забележаа дека елитните жени се главно одговорни за имплементација, и покрај тоа што тие не мора да создаваат врска со жени кои работат на ниво на грасрут. Како резултат, жените кои работат на 1325 година може да имаат потешкотии да создадат врски со други жени на меѓународно ниво. За жените од земјите кои не се членки на ООН, како што е Бурма, мрежното вмрежување со меѓународни невладини организации и станувајќи

[66] Al-Ali, N. Reconstructing gender: Iraqi women between dictatorship, war, sanctions and occupation. *Third World Quarterly* 26, 2005.

[67] El Jack, A. *Gender and armed conflict: Overview report.* Brighton, UK: BRIDGE Institute of Development Studies, 2003.

[68] Barrow, A. '[It's] like a rubber band': Assessing UNSCR 1325 as a gender` mainstreaming process. International Journal of Law in Context 5(1), 2009.

заинтересирани страни во иницијативите за родова еднаквост, исто така, се покажа тешко.[69]

Друга загриженост е дека јазикот на резолуцијата ги карактеризира жените како жртви и претпоставува природна врска меѓу жените и мирот и пак, ризикува да се залага за правата на жените како средство за промовирање на безбедноста и стабилноста, наместо затоа што, во согласност со правата- врз основа на пристап, жените имаат право на одредена заштита како човечки суштества.[70]

Недостаток на контекстуална специфичност на Резолуцијата е уште една бариера за спроведување, и покрај опсегот на социјални и културни контексти во кои е наменета за работа.[71] Пошироко, една критика за вклучување на родовите аспекти во главните текови е дека таа самата се потпира на пристапот „една големина одговара на сите“ што е „исполнет со западните норми“.[72]

Коментирајќи ја моќноста на половите во глобалниот југ, на пример, Тахира Гонсалвес забележува дека тоа бара „длабоко разбирање на тоа како жените и мажите во различни јужни заедници преговараат за нивните родови идентитети во структурни и културни средини... над стандардните ознаки на феминизмот, зајакнувањето, ослободувањето или пол“.[73] Нивните концепти не можат да се одвојат од системите на машкост што се вкрстуваат со класата, расата и религијата.

Враќајќи се на примерот на Непал, етнички хетерогено општество, малцинство и домородни жени кои доживуваат дискриминација на повеќе нивоа

---

[69] Global Justice Center. (2008). Action Items to the UN Security Council on Women's Participation in Peacebuilding in Burma and the Implementation and Enforcement of SC 1325. Global Justice Center, достапно на: http://www.globaljusticecenter.net/publications/Burma-SCR-1325-actionitems.pdf

[70] Cohn, C. (2003-2004). Mainstreaming gender in UN security policy: A path to political transformation? Working paper No. 204. Boston: The Boston Consortium on Gender, Security and Human Rights, достапно на: http://www.genderandsecurity.umb.edu/Cohn.pdf

[71] Barrow, A. (2009). '[It's] like a rubber band': Assessing UNSCR 1325 as a gender` mainstreaming process. International Journal of Law in Context 5(1).

[72] Valasek, K. (2006). Securing equality, engendering peace: A guide to policy and planning on women, peace and security (UNSCR 1325). Santo Domingo, Dominican Republic: INSTRAW, достапно на: http://www.un-instraw.org/en/gps/general/implementation-of-un-scr-1325.html.

[73] Gonsalves, T. (2004). Gender and peacebuilding: A Sri Lankan case study. https://idlbnc.idrc.ca/dspace/bitstream/123456789/33539/1/Gonsalves_Tahira_paper.pdf

може да ризикуваат да ги избегнат сите поплаки што ги искажуваат врз основа на нивниот етнички или класен идентитет, ако тие исто така изразуваат поплаки како жена.[74] Така, недостатокот на нијанса во однос на пресекот помеѓу пол, етничка припадност, класа, јазик и каста во Резолуцијата 1325 значи иницијативи за спроведување може да бидат помалку применливи во повеќе хетерогени општества или во општества со поларизиран идентитет. Резолуцијата, исто така, нема никакви одредби што се разликуваат помеѓу жени со различна возраст.[75]

Конечно, 1325 може да превиди како се менуваат улогите на жените и мажите за време на конфликти, и последователно на тоа, тешкотијата на жената може да се реинтегрира во општеството во пост-конфликтни поставувања,[76] каде напорите за спроведување на Резолуцијата 1325 може да имаат несакани последици за жените. Онаму каде луѓето ја гледаат резолуцијата како обид наметнат од Запад за развој и демократизација или каде членовите на општеството гледаат негативно на ООН, имплементацијата може да резултира во реакција против жените.

---

[74] Barrow, A. '[It's] like a rubber band': Assessing UNSCR 1325 as a gender` mainstreaming process. International Journal of Law in Context 5(1), 2009.

[75] Kirk, J. & Taylor, S. UN Security Council Resolution 1325. Forced Migration Review 27, 2007.

[76] Barrow, A. '[It's] like a rubber band': Assessing UNSCR 1325 as a gender` mainstreaming process. International Journal of Law in Context 5(1), 2009.

4.4. Резолуцијата 1325 во Палестина

Бидејќи Советот за безбедност на ОН ја донесе Резолуцијата 1325 во 2000 година, истата година со избувнувањето на втората интифада, многу резолуции за решавање на конфликти и невладините организации за правата на жените во Палестина / Израел, вклучија активности за спроведување на нивната агенда. Овие напори се потребни делумно заради високите нивоа на насилство што ги доживуваат палестинските жени; од избувнувањето на втората интифада, 340 палестински жени се убиени и 600 затворени од израелските окупаторски сили. Бројот на контролни пунктови во Западниот Брег со кој се ограничува мобилноста на Палестинците и одвојувачките семејства, исто така, се зголеми на 630, а на контролните пунктови се породија 60 жени, што резултираше со смрт на 40 новороденчиња. Постари жени во Газа, исто така, починаа откако им беше забранет пристап до болници од страна на окупаторските сили[77], а за време на војната за Газа во 2008 година, загинаа 403 палестински цивили, од кои 78 беа жени кои беа во или во близина на нивните домови во времето на нападот.[78]

Според Рема Назал, интересот за Резолуција започна само неодамна во Палестина, бидејќи жените сега го гледаат тоа како средство за подобрување на нивниот статус во заедницата и развој на женски улоги во националното одлучување и политичкиот живот, од друга страна. Феминистичките активисти исто така веруваат дека Резолуцијата може да помогне во промовирањето на феминистичката агенда и да се поттикнат прекуграничните феминистички коалиции.[79]

И покрај некои успешни обиди за спроведување меѓу палестинските женски групи, девет години по усвојувањето на Резолуцијата 1325, палестинското женско движење не ги вклучува целосно членовите на Резолуцијата 1325 во

---

[77] Rabadi, M. The Palestinian National Report Beijing 15+. The Ministry for 89 Women's Affairs – Ramallah, 2009.

[78] Al Mezan Centre for Human Rights, Civilians without Protection: Documentary Report on the Israeli Occupation violence during Operation Cast Lead (27 December 2008 – 18 January 2009). Al Mezan, Gaza December 2009, достапно на: from http://www.mezan.org/upload/9350.pdf

[79] Nazzal, R.K. Eight years to UN Security Council Resolution 1325. Women's Affairs Technical Committee, 2008, достапно на: http://www.watcpal.org/english/display.asp?DocID=273

националистичките и феминистичките борби. Всушност, многу палестински феминистички организации сè уште не се свесни дека Резолуцијата постои.[80]

Една од причините за овој недостаток на свесност може да биде родово слепата национална политика во рамките на палестинскиот основен закон, покрај патријархалните системи кои работат во заедниците и семејствата. Додека палестинскиот основен закон повикува на еднаквост меѓу мажите и жените, фактите на теренот покажуваат дека жените сè уште се маргинализирани од донесувањето одлуки, особено во областите на управување со конфликти и градење на мирот. Неодамна, жените отсуствуваа од преговарачките делегации во Каиро, и покрај тоа што страдаат најмногу од окупацијата и внатрешните судири.[81]

---

[80] Nazzal, R.K. Palestinian Women and Resolution 1325. The Palestinian Initiative for the Promotion of Global Dialogue and Democracy. Ramallah: MIFTAH, 2009.

[81] Nashwan, K. The Palestinian Woman's Role in Managing the Conflict and Making Peace. The Palestinian Development Studies Center – Gaza, 2009.

4.5. Имплементација на Резолуцијата 1325 во Палестина

На владино ниво, Министерството за жени, формирано во 2003 година, како одговор на застапувањето на жените за еднакви права, помогна во подигање на јавната свест за Резолуцијата 1325 преку работилници и состаноци. Министерството, исто така, го повика претседателот Абас да ја признае важноста на учеството на жените во мировните преговори меѓу Палестина и Израел и го поддржа формирањето на Меѓународната комисија за жени (IWC), [82] група истакнати израелски, палестински, и меѓународни жени лидери кои повикуваат на палестинска држава во границите во 1967 година и крај на окупацијата. Активностите на IWC вклучуваат следење на амандманот во рамноправна застапеност на законот за жени, состаноци со локални и меѓународни креатори на политики за да се залагаат за вклучување на жените во преговорите и пишување документи за позиционирање кои ги анализираат и презентираат решенијата за конфликтот. [83] IWC првпат се состана под покровителство на УНИФЕМ во Турција во 2005 година.

Едно значајно достигнување на Министерството за жени и претседател Абас е потпишувањето и ратификувањето на Комитетот за Елиминација на сите форми на дискриминација на жените (CEDAW) во согласност со одредбите на палестинскиот основен закон. Конвенцијата ги менува постојните закони и законите во согласност со наведените услови на договорот и служи како референца за законодавците при составување нови закони. [84] Во 2008 година, Министерството исто така го одобри формирањето на Националната комисија за насилство врз жените, кој е одговорна за формирање национална стратегија за борба против родово насилство. Нивните иницијативи ги надополнуваат другите напори за зголемување на учеството на жените во донесувањето одлуки и на пазарот на трудот, намалување на семејното и родово насилство и стапката на

[82] Rabadi, M. The Palestinian National Report Beijing 15+. The Ministry for 89 Women's Affairs – Ramallah, 2009.

[83] International Women's Commission. Work of the International Women's Commission (IWC) for a just and sustainable Palestinian-Israeli peace, 2006, достапно на: http://www.iwc-peace.org/iwc-work.html.

[84] Rabadi, M. The Palestinian National Report Beijing 15+. The Ministry for 89 Women's Affairs – Ramallah, 2009.

сиромаштија кај жените како и зголемување на учеството на младите жени во образованието, стручната обука и работни задачи за техничка поддршка.

За да се надополни работата на Министерството, Претседателот Абас издаде и Уредба (Уредба 24) во која се изразува поддршка за Резолуцијата и ја признава важноста на IWC за нејзиното спроведување. Уредбата ги повикува сите организации на палестинската национална власт да го поддржат целосното и рамноправно учество на жените во напорите да го задржат мирот и безбедноста, иако сѐ уште не постои формален акционен план за национално спроведување на Резолуцијата.

Во обид да го намали насилството врз палестинските жени и девојчиња, палестинскиот орган исто така ги потпиша во акција и проектите за родова еднаквост и зајакнување на жените, иницијатива спроведена во рамките на втората милениумска развојна цел. Фондацијата „Палестинска иницијатива за промовирање на глобалниот дијалог и демократија", исто така, нарача студија за родовата одговорност на министерствата за здравство, труд, социјални работи и образование, чекор кон институционализирање на родовиот пристап кон буџетирање во рамките на палестинските власти.[85]

Надвор од коментарот на владата, жените во Палестина се залагаа за квота за претставување на жените, што резултираше во резервирање на две места за жени во рамките на секој локален совет.[86] Во 2005 година жените остварија и 20% застапеност во палестинскиот законодавен совет, што претставува зголемување од минатите години од 12,7% во Законодавно-правниот совет и 18% во рамките на предлог за 20 проценти квота, Женскиот комитет на Централниот совет Фатах, исто така, лобираше за триесет проценти квота за жени во раководното тело на Фатах.[87]

---

[85] Rabadi, M. The Palestinian National Report Beijing 15+. The Ministry for 89 Women's Affairs – Ramallah, 2009.

[86] Moghadam, V.M. Peacebuilding and reconstruction with women: Reflections on Afghanistan, Iraq and Palestine. Development 48(3), 2005.

[87] Jerusalem Center for Women. No women elected for Fatah Central Council. Kvinna Till Kvinna, 2009, достапно на: http://www.kvinnatillkvinna.se/article/3742

5. Улогата на граѓанското општество и невладините организации врз учеството на жените во општествено – политичкиот живот во Палестина

Една непрофитна организација која има централна улога во спроведувањето на Резолуцијата 1325 е МИФТАХ (MIFTAH), палестинската иницијатива за промовирање на глобалниот дијалог и демократија. Повеќето активности на МИФТАХ се фокусираат на зголемување на учеството на жените во донесувањето одлуки и зајакнување на женскиот капацитет да бидат политички лидери.

Женскиот МИФТАХ - мировен договор, на пример е „обид да се засноваме на искуството на МИФТАХ во областите на застапување на човековите права и унапредување на партиципативно управување и да се создадат врски помеѓу прашањата за родова еднаквост, управување со конфликти и градење на мирот". Главната цел на овој проект е „зајакнување на учеството на жените во градењето на мирот и процесот на преговори преку градење капацитети за мрежно поврзување и симулирани преговори со Израелците".[88]

Втората иницијатива што МИФТАХ ја презеде за поддршка на вклучувањето на жените во политиката е Проектот за градење на капацитетите на жените, кој се состои од информативни сесии за жени за теми на преговори како што се границите и водата. Целта на проектот е подобро да ги подготви жените лидери да учествуваат во мировните преговори. Како дел од проектот, МИФТАХ, исто така, создаде библиотека со информации за овие теми.

МИФТАХ исто така помогна во креирањето на Женски политички форум, „простор за жени активисти да разговараат за политички, социјални и културни прашања од женска перспектива".[89] Иако можноста на жените да контактираат со релевантни Израелци вклучени во преговорите е запрена со победата на

[88] MIFTAH. The Palestinian Initiative for the Promotion of Global Dialogue and Democracy: Annual Activities Report. Ramallah: MIFTAH, 2007.

[89] Ибид.

Хамас, тие сепак беа во можност да учествуваат на сеопфатен тридневен курс за обука во вештини за преговори во февруари 2007 година.

Обуката имаше четири главни цели:

1) да се „стимулира свеста на учесниците на комплексноста на преговорите“;
2) да им „овозможат на учесниците рамка за разбирање, дијагностицирање и водење на процесот на преговори“;
3) да ги „зајакне вештините на учесниците преку практично искуство и повратна информација;“ и
4) „да им обезбеди на учесниците процес за продолжено подобрување и учење“.[90]

За понатамошно зајакнување и зајакнување на нивните вештини, МИФТАХ им обезбеди техничка поддршка на избраните жени на локалните совети. Оваа обука опфати дискусии за „како да започнете дијалог и начини на комуникација, да преговарате преку и зад табелата, стратегии и тактики во дипломатијата и меѓународните преговори (закани и ултиматуми, бринканција и сл.), асиметрични преговори, мултилатерални преговори, вклучувајќи ги и прашањата на секвенционирање, градење коалиции и механизми за донесување одлуки и употреба на медиуми во меѓународните преговори“.[91] За да се осигури дека избраните жени работат според етички кодекс, МИФТАХ понуди работилници за принципите на интегритет, отчетност и транспарентност, за односите со гласачите и избирачите, за регулативите и законите и за етичките и професионалните стандарди. МИФТАХ исто така организираше тренинг сесии и работилници на кои жените се среќаваат со носителите на одлуки за да разговараат за политички прашања. За подобро мобилизирање во кое жените се јавуваат во јавниот живот, МИФТАХ спроведува дополнителна обука и работилница за значењето и принципите на граѓанството, вклучително и од родова перспектива.

---

[90] MIFTAH. The Palestinian Initiative for the Promotion of Global Dialogue and Democracy: Annual Activities Report. Ramallah: MIFTAH, 2008.

[91] Ибид.

Проектот за жени и избори на МИФТАХ, финансиран од Интернационалниот републикански институт во 2008 година, има за цел „развивање мрежа за поддршка на палестинските жени заинтересирани за преземање на поистакната улога во јавниот живот. Организацијата ја создаде оваа мрежа преку Западниот Брег и програмата за изборни точки за поддршка на жените во Газа, која е „посветена на обука, зајакнување и мобилизирање на жените во потрага по вклучување и еднаквост во сите сектори на јавниот живот“.[92] Во текот на целиот проект, теренските работници во МИФТАХ тесно соработуваа со избрани жени од Ерусалим и Хеброн кои доставија предлог-проекти до Иницијативата за блискоисточно партнерство (МЕПИ).

Како дел од Проектот за подобрување на улогата на граѓанското општество во законодавниот процес, МИФТАХ ги покани избраните членови на ПЛЦ на состанок за да разговараат за „неформалната правда и владеењето на правото“ во јули 2008 година.

Во текот на истиот месец, 20 жени водачи од Западниот Брег учествуваа во размена на посети на избрани жени во локалните совети и разговараа за улогата на жените во локалните совети, пречките и предизвиците за исполнување на нивните улоги и начини за надминување на тешкотиите и поддршка на едни со други. МИФТАХ во моментов работи со други женски организации на заживување на Националната кампања за подобрување на женското учество.

Третата иницијатива на МИФТАХ, чија цел е спроведување на Резолуцијата 1325 е проект финансиран од Народниот фонд на ОН за род, мир и безбедност. Иницијативата создава „институционални механизми и социо-културни практики кои ги промовираат и штитат правата на жените и девојчињата и ја унапредуваат родовата еднаквост. Проектните активности вклучуваат: зајакнување на мрежи на невладини организации и новинари за создавање форуми за ширење на информации за улогата на родовата еднаквост во мир и безбедност, градење капацитети и настани во медиумите“.[93]

---

[92] MIFTAH. The Palestinian Initiative for the Promotion of Global Dialogue and Democracy: Annual Activities Report. Ramallah: MIFTAH, 2008.

[93] MIFTAH. Combatting violence against women through the empowerment of community-based organizations, 2009, достапно на: http://www.miftah.org/Programmes/Briefing/PW_NGO2009.pdf.

Организацијата, исто така, спроведе голем број активности за Резолуција 1325, вклучувајќи работилници и обуки со женски организации на окружно ниво, како и работилници во Хеброн и Наблус на јакнење на поддршката на жените на ниво на заедница. Нивните активности се насочени кон подигање на свеста кај организациите со седиште во заедницата и идентификување на организациските потреби за кампањи за застапување. Покрај тоа, МИФТАХ организираше курс за обука како да се напише документ за политика за родово насилство и пренатална грижа, што резултираше со објавување на две нацрт-полиси од страна на учесниците и печатење и превод на труд за родово базирано насилство.

Според истиот проект, во декември 2008 година, МИФТАХ исто така печатеше и дистрибуираше илјадници брифинзи за политики, организираше четири настани во медиумите за борба против родово насилство, го поддржуваше корисничкиот проект за упатства и лексика и се здоби со поддршка за Националниот комитет за борба против насилството врз жените. Конечно, МИФТАХ помогна од две коалиции на женски организации во Хеброн и Наблус и помогна во дизајнирање акциони планови кои ќе им помогнат на коалициите да ја спроведат Резолуцијата 1325.

Палестинскиот центар за решавање на конфликти (Wi'am) исто така има улога во спроведувањето на Резолуцијата 1325, одржувајќи семинар во декември 2008 година со израелски, палестински и шведски жени за тоа како Резолуцијата е применлива преку центар за правна помош и советување. WCLAC, кои исто така ја искористија Резолуцијата 1325 како една основа за својата работа со жени кои живеат под окупација и како дел од нејзините пошироки напори да се донесе родова перспектива на анализите на конфликтот. Заедно со Бат Шалом, WCLAC учествуваше во напорите на Конгресот да го зголеми учеството на жените во преговорите.

Во Газа, коалицијата Висал и Здружението за култура и слободна мисла, заеднички спроведоа проект финансиран од Народниот фонд на ОН за подигање на свеста за Резолуцијата. Проектот поддржува вмрежување помеѓу граѓанските организации и организира активности за заштита на жените кои ја користат Резолуцијата 1325 како основа. Најважната активност преку овој проект беше формирање на Коалицијата Висал мрежа, група од 20 организации кои ги координираат активностите за спроведување на жените и организациите за

човекови права. Коалицијата, исто така, организираше обука за 40 работници и пошироки членови на партнерски организации, обезбедувајќи им алатки и вештини за зајакнување и заштита на жените согласно Резолуцијата 1325. Во овој потфат, на 20 работници и членови на одбор им беа обезбедени алатки и вештини за да се залагаат за правата на жените според Резолуцијата.

Висал исто така има одржано околу 150 едукативни работилници за насилство и дискриминација врз жените, на кои присуствуваа 6.500 корисници на машки и жени. Организацијата подготви лист со податоци за здравствената, политичката, економската и образовната состојба на палестинските жени во Појасот Газа, а заедно со Здружението за култура и слободна мисла, организираа студија ден за 120 службеници, жени лидери и членови на медиумите да ги објават нивните наоди. Висал исто така иницираше две програми за психосоцијална поддршка за нападнати жени во областите Кан Јунис и Бејт Лаија и беше домаќин на десет-дел радио серии за насилство врз жените и Резолуција 1325, семејно насилство, наследство, старателство над деца, репродуктивно здравје и војна за Газа и нејзиното влијание врз жените.

За решавање на недостаток на знаење за Резолуцијата, Здружението на жени Мајд и Центарот за жени во Газа заеднички издадоа и публикуваат брошура за нејзината важност и релевантност, како и потребата од зајакнување на едукативни кампањи со жени во различни групи. Мајд ја емитува и неделната радио програма „Јас имам право да учествувам“, која се осврнува на прашањата на жените.

5.1. Правни услови, бариери и недостатоци

Живата реалност на жените под окупација претставува најголема пречка за спроведување на Резолуцијата 1325 во Палестина, бидејќи строгите ограничувања на движењето влијаат врз егзистенцијата на жените и нивната физичка и емоционална благосостојба. Животот на жените е исто така „растргнат“ од тешката физичка, психолошка и финансиска реалност на

окупацијата,[94] кои се засилени само со изградба на ѕид, контролни пунктови, затворачи и блокади на патиштата. Едните исто така отворено изразија страв од затвор, тепање, па дури и смрт[95] и понекогаш биле малтретирани од граничната полиција додека патувале низ контролните пунктови. Општо, стравот од лична безбедност и физичките бариери при движење го попречува пристапот на жените до здравствена заштита, вклучително и акушери и здравствени работници за деца, како и образование и вработување.[96]

Овие услови и општо осиромашување во Западниот Брег и во Газа оставаат дополнителен психолошки и емотивен стрес кај жените кои се глави на домаќинства, затоа што се принудени да ги апсорбираат фрустрациите на членовите на семејството, врежани во конфликт, додека се занимаваат со сопствена траума и нивната економска и социјална одговорност како мајки. Народниот фонд на ОН забележува дека „како резултат на притисокот во домаќинството воопшто и особено жените, жените честопати се најдоа себеси за мета на лути машки роднини кои се чувствуваат фрустрирани дека еродирана е нивната способност да бидат традиционален снабдувач за семејството“ (UNFPA, 2005).

Покрај психолошкиот стрес и ограничувањата на движењето, мобилизацијата на жените е дополнително попречена од „социјалниот слом“ на општеството предизвикано од окупацијата.[97] Како што се зголемува насилството во домот, најверојатно ќе растат и инциденти на семејно насилство, создавајќи извор на контрола врз жените и друга пречка за нивно вклучување во активности за спроведување. Маха Абу-Деје Шамес, директорка на Центарот на жените за правна помош и советување (WCLAC) забележува дека оваа патријархална доминација во и надвор од куќата продолжува да го спречува мирот. Ова е и

[94] Nazal, R.K. Eight years to UN Security Council Resolution 1325. Women’s Affairs Technical Committee, 2008, достапно на: http://www.watcpal.org/english/display.asp?DocID=273

[95] Myrtenbaum, D. Women, Armed Conflict, and Occupation—An Israeli Perspective. Haifa: Isha L’Isha—Haifa Feminist Center, 2005, достапно на: http://www.isha.org.il/files/files/File/womenarmedconflict_israel_shadow_reprot _e.pdf.

[96] Wi’am. Women’s empowerment—a roadmap to peace in Palestine. Bethlehem: Wi’am and the Swedish Ministry of Foreign Affairs, 2007, достапно на: http://alaslah.org/1report.pdf.

[97] UNFPA. *Gender-based violence in occupied Palestinian territory*. New York: UNFPA, 2005.

покрај тие патријархалните политики кои „не се одржливи во приватната сфера, ниту се одржливи во јавната сфера“.[98]

Воената окупација и „нерешавање на националното прашање“ исто така „ги зајакнаа патријархалните тенденции, што доведе до наметнување социјални контроли врз палестинските жени во бегалските кампови и села и неможноста на палестинската власт да спроведе агенда за правата на жените“.[99]

Со оглед на овие тешкотии, Резолуцијата 1325 не мора да обезбеди рамка за дискутирање на раздвојувањето на палестинските семејства заради изградбата на ѕидот, и не го допира прашањето за регистрација на деца, или тешката реалност на бегалци.[100] Како што забележува Рем Бахди, „Резолуцијата 1325 не смее едноставно да донесе повеќе жени на преговарачката маса... таа мора да ги донесе брокерите на моќ кои седат на преговарачката маса за да ги разберат животните реалности на палестинските бегалци, оние чијшто индивидуален и колективен живот е разорен по конфликт“.[101]

Уште повеќе, затоа што палестинскиот закон не ги штити соодветно жените од родово насилство, бидејќи законите се „широки и подлежат на различен степен на толкување од страна на правните институции“ [102] , палестинските жени се доволно заштитени од инцести, силување, и фемицид. Всушност, ова ги преправа прашањата за родово базирано насилство во приватното подрачје и со оглед на недостаток на вклученост на жените во судскиот систем, ги намалува шансите жените да бараат правни ресурси кога искусуваат насилство.

Бидејќи има недостаток на извршни и казнени мерки за страните што ја прекршуваат Резолуцијата 1325, палестинскиот орган не може да одговара пред Советот за безбедност ако ги игнорира параметрите на Резолуцијата. Иако претседателот Абас го призна 1325 година во претседателскиот декрет во 2005

---

[98] Bahdi, R. Security Council Resolution 1325: Practice and prospects. Refuge 21(2), 2003.

[99] Moghadam, V.M. Peacebuilding and reconstruction with women: Reflections on Afghanistan, Iraq and Palestine. *Development* 48(3), 2005.

[100] Bahdi, R. Security Council Resolution 1325: Practice and prospects. Refuge 21(2), 2003

[101] Bahdi, R. Security Council Resolution 1325: Practice and prospects. Refuge 21(2), 2003.

[102] UNFPA. *Gender-based violence in occupied Palestinian territory*. New York: UNFPA, 2005.

година, тој не е законски должен да го спроведе, бидејќи Палестина не е официјално признаена како држава.[103] Како резултат, женските организации се одговорни за спроведување временска рамка за спроведување; за застапување за учество на жените во националната безбедност, преговарачки тимови и политичко одлучување; и за организирање кампањи за подигнување на свеста за Резолуцијата.[104] Наспроти ова, недостатокот на палестинска државност исто така значи дека некои жени избираат да го засноваат својот активизам на националната борба, а не на феминистичкиот активизам. Поточно, оние Палестинци кои ги признаваат резолуциите на ООН, можеби веруваат дека 242, 194 и 338 се посоодветни за активизам, отколку Резолуција 1325.[105]

Недостигот на финансиски ресурси кај невладините организации исто така влијае на спроведувањето активност и честопати е поврзан со политичките случувања на теренот; на пример, во Газа, некои проекти насочени кон зајакнување на жените не се финансирани од победата на Хамас во 2006 година.[106] Покрај финансирањето, исклучувањето помеѓу потребите на жените во граѓанското општество и агендите на женските политичари[107] и во Израел и во Палестина, спречуваат целосно вклучување на женскиот интерес во формалната политичка рамка. Онаму каде жените имаат политички позиции на моќ, нивните ставови сѐ уште може да бидат маргинализирани, и затоа нивните агенди мора, според тоа, да бидат во согласност со поголемата партија. Оваа реалност ја доведува во прашање ефикасноста на одржување на работилници за моќ за жени кои можеби нема да можат да пристапат до законодавците или

---

[103] Wi'am. Women's empowerment—a roadmap to peace in Palestine. Bethlehem: Wi'am and the Swedish Ministry of Foreign Affairs, 2007, достапно на: http://alaslah.org/1report.pdf.

[104] Nazzal, R.K. Palestinian Women and Resolution 1325. The Palestinian Initiative for the Promotion of Global Dialogue and Democracy. Ramallah: MIFTAH, 2009.

[105] Richter-Devroe, S. DRAFT—NOT FOR CITATION: UN Security Council Resolution 1325: A Framework for Palestinian Women's Peace Activism? ISAABRI Conference, Brazil, Rio de Janeiro, 2009.

[106] Trialog Information Service. Donor politics and gender orders in the Israeli-Palestinian conflict. Trialog Information Service, 2008, достапно на: http://trialog-information-service.blogspot.com/2008/06/donor-politicsand-gender-orders-in.html.

[107] Wi'am. Women's empowerment—a roadmap to peace in Palestine. Bethlehem: Wi'am and the Swedish Ministry of Foreign Affairs, 2007, достапно на: http://alaslah.org/1report.pdf.

политичарите. Како еден активист за мир што работи со палестинскиот центар за решавање на конфликти „Виам“ на 1325 година, забележува:

„Обезбедување обука за основни активисти во значење, но немаат моќ и контрола навистина да променат нешто на повисоко политичко ниво. Мислам дека е тешко да се справам. Обезбедувањето обука на жени кои не се во можност да лобираат, се чини дека не е веќе доволно за мене“.[108]

5.2. Позицијата на палестинските феминисти и нивната критики

Палестинските феминистки и активистички жени имаат различен став кон Резолуцијата 1325; додека некои сметаат дека нејзиниот акцент на учеството на жените во одлучувањето е клучен напис за напредокот на палестинското женско движење, други сметаат дека неговиот акцент на заштита е поважен по тоа што се осврнува на тоа како окупацијата влијае врз жените и девојчињата.

Назал, на пример, забележува дека Резолуцијата е важна затоа што повикува на зголемено учество на жените во управувањето со конфликтите и решавањето на проблемите. Таа, исто така, потенцира дека резолуциите на ООН кои се однесуваат на потребите на жените, заедно со феминистичките организации значително изложени на дискриминација врз жените низ целиот свет и го ставија центарот на вниманието на легитимната борба на жените. Покрај тоа, таа тврди дека овие резолуции вршат морален притисок врз земјите-членки да ги ревидираат постојните закони и да усвојат политики што можат да го подобрат статусот на жените.[109] Бидејќи е слично на палестинското женско движење по тоа што се осврнува на живеените реалности на палестинските жени во исто време дека ја истакнува националната ослободителна борба, активистите во рамките на палестинското женско движење можат да најдат во рамките на содржината и механизмите на Резолуцијата 1325 нови алатки за активизам.

---

[108] DeVries, J. Hope, doubt and strength: Words from a Palestinian peacemaker. International Fellowship of Reconciliation, 2009, достапно на: http://www.ifor.org/WPP/Newsitems/Hana%20Kirreh%20interview_final.pdf

[109] Nazzal, R.K. Eight years to UN Security Council Resolution 1325. Women's Affairs Technical Committee, 2008, достапно на: http://www.watcpal.org/english/display.asp?DocID=273

Резолуцијата исто така отвора можност за вклучување на меѓународни женски коалиции и мрежи.

Додека некои критичари веруваат дека Резолуцијата 1325 не е лесно прилагодлива на палестинскиот конфликт, членовите на MIFTAH сметаат дека Резолуцијата, всушност, може да се примени на палестинското феминистичко движење на национално и социјално ниво и може да ја оживее побарувачката за учество на жени во палестинско одлучување.[110]

Доаѓајќи од малку поинаква перспектива, Ислах Адад од универзитетот Беир Зеит тврди дека жените претпоставуваат дека Палестина е во фаза на градење мир по конфликтот, игнорирајќи ги начините на кои војната продолжува под окупација и нејзиното деструктивно влијание врз целиот живот во Палестина. Токму оваа заблуда, според неа, довела до формирање на IWC, која се фокусира на мирот меѓу израелските и палестинските жени, наместо да се изврши притисок врз меѓународната заедница да се спротивстави на израелските воени злосторства преку бојкот и со тоа што ќе се жали на Меѓународниот суд за правда да го криминализира израелскиот лидери. Покрај тоа, IWC собира палестински и политички мејнстрим израелски ционистички жени кои не поддржуваат бојкот или воведување казни за израелските лидери. Таа тврди дека повеќето документи издадени од IWC даваат еднаков статус на сторителот и жртвата и ги третираат преговорите како единствено решение за палестинско-израелскиот конфликт, додека ги делегитимизираат сите одобрени форми на отпор на ООН за окупираните луѓе. Сепак, некои невладини организации ја прилагодија Резолуцијата да одговараат на нивните агенди, користејќи ја, на пример, за борба против насилството врз жените, а притоа да не се справат со надворешното насилство што е резултат на окупацијата.[111]

Абдд Елхади, Фаиха се прашува дали донесувањето на Резолуцијата воопшто не било сличен настан. Коментирајќи за исклучувањето помеѓу јазикот на Резолуцијата и живеените реалности на палестинските жени, таа прашува:

---

110 Nazzal, R.K. Palestinian Women and Resolution 1325. The Palestinian Initiative for the Promotion of Global Dialogue and Democracy. Ramallah: MIFTAH, 2009.

111 Jad, I. Conceptual Frame of Resolution 1325 Implementation in Palestine. Women's Voice, 2009.

„Која е поентата на славење на резолуцијата што ја призна за прв пат тешката состојба на која жените живеат во зоните на конфликтот, доколку не се обидат да ги ублажат маките на жените, преку нивна заштита во воени зони и конфликт? Која е вредноста на признавањето карактеристична улога на жените во спречувањето и решавањето на конфликтите и во градењето на мирот, доколку земјите-членки не се обврзани да ја спроведат Резолуцијата? Како може да се реафирмира и потребата за спроведување на целосно меѓународен закон за хуманитарни и човекови права што ги штити правата на жени и девојчиња за време и по конфликтите „додека ние сме сведоци на последователни прекршувања на правата на жените и девојчињата во зона на конфликти?“.[112]

Палестинските жени, исто така, потврдија дека заради централизирање на механизмите за донесување одлуки, жените лидери во парламентот не ги усвојуваат причините за другите жени или работат на решавање на нивните грижи. Учесник во работилницата за Резолуција 1325 на Wi'am, на пример, изрази дека „да се оспособат жените значи да се подигне свеста кај сите жени, дури и оние што веќе се вклучени во различни политички партии затоа што поголемиот дел од времето жените се маргинализирани во рамките на политичката партија. Тие само се осврнуваат на агендата на партијата и скоро никогаш не на женските прашања или полот“.[113]

Друга критика е дека како пристап од горе надолу кон родовата еднаквост, Резолуцијата 1325 може да се гледа и во Палестина и во Израел, како надворешно наметнат механизам за решавање на конфликти, кој нема капацитет за создавање социјална промена од долу нагоре.[114] Иако членовите на IWC биле успешни во средбата со меѓународните креатори на политики и владини лидери, на пример, многу Палестински жени, а особено оние кои се осиромашени или од

---

[112] Abd Elhadi, F. “Seven Years of Delusion or a Determination year to Implement the Resolution?”, 2009. достапно на: http://news.maktoob.com/article/2821378?utm_source=newsletter&utm_medium=email&utm_content=%D8%A2%D8%B1%D8%A7%D8%A1&utm_term=em&utm_campaign=newsletter.

[113] Wi’am. Women’s empowerment—a roadmap to peace in Palestine. Bethlehem: Wi’am and the Swedish Ministry of Foreign Affairs, 2007, достапно на: http://alaslah.org/1report.pdf.

[114] Barrow, A. ‘[It’s] like a rubber band’: Assessing UNSCR 1325 as a gender` mainstreaming process. *International Journal of Law in Context* 5(1), 2009.

бегалски кампови или рурални области, не се запознаени со работата на Комисијата.[115] Овој недостаток на свест за IWC покажа дека Резолуцијата не може да биде ефективна во креирањето на широко распространетиот став. Ваквата неефикасност може да биде особено распространета кога историјата на странска окупација може да создаде незадоволство кон надворешно наметнатите родови иницијативи.

Скептицизмот кон Резолуцијата 1325 е надополнет со негативната перцепција на ООН меѓу Израелците и Палестинците; на работилницата на 1325 во Палестина, на пример, некои учесници се сомневаа како Резолуцијата 1325 може реално да се спроведе со оглед на неуспехот на ООН да обезбеди усогласеност со другите резолуции.[116] Неуспехот во процесот во Осло, исто така, го поткрепи скептицизмот кон меѓународното право и во Израел и во Палестина.[117]

Конечно, како и во другите конфликтни зони, обидите за спроведување на Резолуцијата 1325 може да ја зголемат дискриминацијата врз жените кога активизмот доведува до реакција, како што беше случајот во Авганистан, Судан, ДРЦ и Ирак. Оваа реакција може да се појави доколку жените изберат да користат 1325 не само како средство за зголемување на учеството на жените во одлучувањето, туку и како средство за критикување на патријархатот.[118] Како што објаснува Тери Гринблат, директор на Бат Шалом, „женските групи танцуваат помеѓу прифаќање и предизвик на нашите сопствени општества ... Ние се бориме да го задржиме кредибилитетот во сè поделена политичка ситуација. Клучот за нас е како да обезбедиме насока таму?“[119]

---

[115] Richter-Devroe, S. DRAFT—NOT FOR CITATION: UN Security Council Resolution 1325: A Framework for Palestinian Women's Peace Activism? ISAABRI Conference, Brazil, Rio de Janeiro, 2009.

[116] Wi'am. Women's empowerment—a roadmap to peace in Palestine. Bethlehem: Wi'am and the Swedish Ministry of Foreign Affairs, 2007, достапно на: http://alaslah.org/1report.pdf.

[117] Aharoni, S. and Deeb, R. W. Where are all the women? U.N. Security Council Resolution 1325: Gender perspectives of the Israeli-Palestinian conflict. Haifa: Isha L'Isha—Haifa Feminist Center and Kayan, 2004.

[118] Barrow, A. '[It's] like a rubber band': Assessing UNSCR 1325 as a gender` mainstreaming process. *International Journal of Law in Context* 5(1), 2009.

[119] Bahdi, R. Security Council Resolution 1325: Practice and prospects. Refuge 21(2), 2003.

Заклучок

Додека дебатираме за иднината и развојот на ситуацијата со жените во Палестина, факт е дека во моментов не можеме да кажеме дека станува збор за нешто што се движи во нагорна линија. Долгорочните ефекти на Израелската окупација, опсадите, затворањата, конфискацијата, се рефлектираат врз општествено-економската состојба, ставајќи ги сите Палестинци во иста ситуација. Жените во Палестина се соочуваат со многубројни видови на системи на опресија, кои се одразуваат во мотивацијата и самото учество на жените во општествено-политичкиот живот.

Доколку ја разгледуваме ситуацијата во Палестина, во различни градови, Рамала, Џенин, Наблус, Хеброн, Џерико, Витлеем, Ерусалим како и околните села и се помине време со локалното население, одблиску може да се долови ситуацијата во која жените се наоѓаат. Точно е дека во различни места жените се соочуваат со различен отпор, но дефинитивно се соочуваат со истите предизвици под палката на окупацијата и традицијата. Тоа е нивниот „заеднички именител" кога станува збор за нивната мотивација и поддршка да бидат активни учесници во градењето, на едно таканаречено општество.

Новите динамики што самиот конфликт ги зазема, особено во контекст на зголемената вооруженост, како и моделот на „авторитарен популизам" од страна на Палестинската Власт и многу сиромашните услови во кои живеат Палестинците во Западниот Брег и Газа ги маргинализираат жените и нивните права, ги оттргнуваат од било која агенда, бидејќи многу поважно во ваквите конфликти е да нема силно цивилно население како целина.

Кога станува збор пак за родовите врски и улоги, Втората Интифада се карактеризира со отсуство на жените, што воопшто не ги промени оние веќе конструирани родови улоги во општеството. Од моја гледна точка, учеството на жените во националистичките проекти, кога е во прашање ослободувањето, односно самата борба, не значи и напредок во признавањето на правата на жените, ниту пак значи дека тие ќе бидат поактивни чинители во општеството. Јасно е дека товарот врз жените е неизмерно голем, каде поради големите човечки загуби, каде во огромниот број на лица што останале со посебни потреби и на кои им треба нега.

Исто така во оваа анализа, се потпираме на некои од начините на кои Израелската армија ја спроведува безбедноста, односно во нивниот деструктивен однос спрема жените. Искуства на контролниот пункт во Калкилија, кажуваат за уште еден доказ за влијанието на окупацијата. Долго време на чекање, одземање на сите лични документи, како и мобилни телефон и компјутери. Додека се чека во малата кабина на пунктот стои војник чиешто оружје не надминува 30 сантиметри од главата на оној кој минува. Тука станува збор за психолошки момент. Тука мора да се спомене огромниот степен на психолошки стрес и страв кои жените ги доживуваат, особено за време на нивната бременост, страв од воени затворања и судири, кои некогаш им го спречуваат достапот до медицинска нега и може да имаат фатални последици.

Низ целото истражување, рака под рака одат два сегменти кои ги ставаат жените во целосно тешка позиција, а тоа се Израелската окупација и ефектот од неа, како и импактот на патријархалните структури на Палестинската Власт и Палестинското општество како целост. Според тоа окупацијата останува водечки проблем кога станува збор за напредокот на жените, особено во процесите на донесување одлуки, политичко учество. Денес, во присуство на фрустрирачки зголемените системи за безбедност, како и условите за живот, најголеми напори се вложуваат во секојдневното преживување, што ги оттргнува родовите проблеми од политичката агенда. Од друга страна пак се наоѓа националниот дискурс, кој стои помеѓу традиционалните норми на женственост и машкост, што за жените претставува комбиниран товар од окупација и патријархални традиционални норми.

Иако Резолуцијата 1325 афирмира дека одржувањето на мирот и безбедноста се поефективни кога жените се еднакви партнери во спречувањето на насилни конфликти, како и во напорите за ослободување и обновување, сепак недостигаат практични програми, или пак самите програми се немоќни да им погледнат во лице на окупацијата но најмногу од се на традицијата.

Резолуцијата со своите 3 главни гранки: учество, заштита и спречување е премногу совршена за да биде имплементирана во пракса.

Би констатирала дека, можеби помали конкретни проекти би имале многу поголем импакт на локално ниво, а пред се сметам дека креирање на национална

стратегија е клучно, бидејќи не може истите мерки да спроведат во секое општество.

Додека феминистите како теорија која гледа политичка, економска и социјална еднаквост на половите, веруваат во еднакви права и можности меѓу мажите и жените и лобираат за самите женски права, во овој контекст можеби најмногу влијание имаат само преку општествените организации.

Програмите за размена на Европската Комисија, проектниот менаџмент во невладини организации, имплементирајќи различни проекти поддржани од Европската Унија, се верува дека тие „мали“ чекори, проекти, можат да дадат многу голем ефект кога станува збор за мотивацијата на жените за активно учество, кое несомнено започнува на локално ниво, а во никој случај не треба да ги изостави руралните средини.

Училишниот систем исто така игра клучна улога кога станува збор за поддршката на жените, односно девојчињата. Наставниците се тие, кои мора да се обучуваат преку неформални методи да влијаат врз еманципацијата и активното учество на жените во социо-политичкиот живот. Достапноста на информациите за нивниот развој и развојот на нивните знаења и компетенции, е еден исто така важен аспект. Денес има прекрасни програми за девојки и жени кои сакаат да ги развиваат своите способности, истовремено да се финансиски поддржани од Европска Унија или други фондови. Самата глобализација, интернетот и поврзаноста веќе претставува еден чекор напред за традиционалните општества. Едноставно е невозможно да се прескокне овој вид на комуникација кој најверојатно доста придонесува во начинот на размислување и самиот пристап кон себе на младите Палестинки.

Работата на искоренување на дискриминацијата, родовите разлики, еманципацијата и поддршката за активно учество на жените во општеството, инклузија, се комплексни процеси кои пред се, се константни, односно тие не завршуваат. Во секое општество, па дури и во развиените демократски општества, активно се работи на оваа проблематика. Тоа дотолку ја задолжува Палестина, Меѓународната заедница, Меѓународните организации да се вложат во подобрување на услови, во борба против дискриминацијата и ниското учество на жените, а пред се да се борат за самопризнавање на жените, да се свесни за

своите способности и колку истите можат да помогнат во развојот на целокупното општество.

7.Користена литература

1. Abraham, Matthew. (2013) "Seeking Palestine: New Palestinian Writing on Exile and Home," Journal of Palestine Studies, Vol. 42, No. 4.
2. Aharoni, S. and Deeb, R. W (2004). Where are all the women? U.N. Security Council Resolution 1325: Gender perspectives of the Israeli-Palestinian conflict. Haifa: Isha L'Isha—Haifa Feminist Center and Kayan.
3. Al Mezan Centre for Human Rights (2009). Civilians without Protection: Documentary Report on the Israeli Occupation violence during Operation Cast Lead (27 December 2008 – 18 January 2009). Al Mezan, Gaza December 2009, достапно на: from http://www.mezan.org/upload/9350.pdf
4. Amnesty International (2004). *Lives Blown Apart: Crimes against Women in Times of Conflict: Stop Violence against Women*.
5. Amnesty International. (2004a). Women, Peace, and Security: Fourth Anniversary of Security Council Resolution 1325. London: Amnesty International. Retrieved November 18, 2009, достапно на: http://www.amnesty.org/en/library/asset/IOR52/004/2004/en/7dcdc4b3-d575- 11dd-bb24-1fb85fe8fa05/ior520042004en.pdf
6. Amnesty Report. (2015). „Conflict, Occupation and Patriarchy".
7. Archer C.and L.Marsden, (2015). International Organisations, London, Routlendge.
8. Bahdi, R. (2003). Security Council Resolution 1325: Practice and prospects. Refuge 21(2).
9. Barrow, A. (2009). '[It's] like a rubber band': Assessing UNSCR 1325 as a gender` mainstreaming process. International Journal of Law in Context 5(1).
10. Be on our Side Campaign, "Roots of the Conflict," Two Peoples One Future, Committee for a Just Peace in Israel and Palestine (2014), достапно на: http://www.twopeoplesonefuture.org/background/roots-of-conflict/.
11. Binder, C., Lukas, K., & Schweiger, R. (2008). Empty words or real achievement? The impact of Security Council Resolution 1325 on women in armed conflicts. *Radical History Review* 101.

12. Bystydzienski, Jill.m, (1991). Women transforming politics". World Wide, Strategies' for Empowerment, Indiana University Press.

13. Charlesworth H, Chinkin Ch. (2000). The Boundaries of International Law: A feminist analysis, Manchester University Press.

14. Cohn Carol, Kinsela Helen and Gibbings Sheri. (2004), Women, Peace and Security Resolution 1325, *International Feminist Journal of Politics*, Vol.6, No.1/

15. Cohn, C. (2003-2004). Mainstreaming gender in UN security policy: A path to political transformation? Working paper No. 204. Boston: The Boston Consortium on Gender, Security and Human Rights, достапно на: http://www.genderandsecurity.umb.edu/Cohn.pdf

16. *Declaration of Principles on Interim Self-Government Arrangements* (DOP), 13 September 1993. From the Knesset website

17. Declaration of Principles on Interim Self-Government Arrangements (Oslo Accords), United Nations Peacemaker, достапно на https://peacemaker.un.org/israelopt-osloaccord93

18. Enloe C., (2000). *Manoeuvres: The International Politics of Militarizing Women's Lives*, University of California Press.

19. Enloe, C. (2005). What if patriarchy is "the big picture?" An afterward. In D. Mazurana and A. Raven-Roberts (Eds). *Gender, conflict, and peacekeeping*. Oxford: Rowman and Littlefield Publishers.

20. Global Justice Center. (2008). Action Items to the UN Security Council on Women's Participation in Peacebuilding in Burma and the Implementation and Enforcement of SC 1325. Global Justice Center, достапно на: http://www.globaljusticecenter.net/publications/Burma-SCR-1325-actionitems.pdf

21. Gonsalves, T. (2004). Gender and peacebuilding: A Sri Lankan case study. https://idlbnc.idrc.ca/dspace/bitstream/123456789/33539/1/Gonsalves_Tahira_paper.pdf

22. Gutmann, Stephanie. (2005). The Other War: Israelis, Palestinians, and the struggle for Media supremacy, United States: Encounter Books.

23. Hammack, L. Phillip. (2011). Narrative and the Politics of Identity: The Cultural Psychology of Israeli and Palestinian Youth, New York: Oxford University Press.

24. Hroub Khalid. (2000), *Hamas Political Thought and Practices*, Washington D.C. Institute of Palestine Studies.

25. http://usforeignpolicy.about.com, Article by Steve Jones, US Former Policy Expert on the US involvement in the Oslo Process.

26. http://www.ngo.org/ngoinfo/info.html

27. https://www.huffingtonpost.com/womens-rights-news/what-is-feminism_b_6985612.html

28. https://www.merriam-webster.com/dictionary/military%20occupation

29. Iceland Ministry of Foreign Affairs. (2008). Women, peace and security: Iceland's plan of action for the implementation of United Nations Security Council Resolution 1325 (2000). Reykjavik: Ministry of Foreign Affairs, достапно на: http://www.mfa.is/media/Utgafa/women_peace_security.pdf

30. International Committee of the Red Cross, Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War. Geneva, 12 August 1949, достапно на: https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/Treaty.xsp?action=openDocument&documentId=AE2D398352C5B028C12563CD002D6B5C

31. International Women's Commission. (2006). Work of the International Women's Commission (IWC) for a just and sustainable Palestinian-Israeli peace, достапно на: http://www.iwc-peace.org/iwc-work.html.

32. Ismail Dunia al Amal, (2004), The Political Participation of Palestinian Women between form and context, Tasamuh Magazine, p.2. Ramallah Palestine, 2002.

33. Jerusalem Center for Women. (2009). No women elected for Fatah Central Council. Kvinna Till Kvinna, достапно на: http://www.kvinnatillkvinna.se/article/3742

34. Johnson, Penny & Kuttab, Eileen (2001). "Where Have All the Women (and Men) Gone? Reflections on Gender and the second Palestinian Intifada", *Feminist Review* No. 69.

35. “Fatalities,” (2013). The Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories, B’Tselem, 2013, достапно на: http://www.btselem.org/statistics

36. Kanaaneh, Rhoda Ann. (2002). Birthing the Nation: Strategies of Palestinian Women in Israel, California: University of California Press.

37. Kirk, J. & Taylor, S. (2007). UN Security Council Resolution 1325. Forced Migration Review 27.

38. Kuttab Eileen S., (1993). Palestinian Women in the"INTIFADA": Fighting on Two Fronts, *Arab Studies Quarterly* Vol. 15, No. 2.

39. Luciak, I.A. (2008). *National implementation of Security Council Resolution 1325 (2000) in Latin America: Key areas of concern and model plan for action: Needs assessment report*. New York: United Nations.

40. Matiel Mogannam, (1937). The Arab Women and the Palestinian problem, London: Herbert Jospeh.

41. Middle East Eye, Hamas in 2017: The document in full, Hamas explains general principles and objectives in 42-article document, достапно на: https://www.middleeasteye.net/news/hamas-2017-document-full.

42. MIFTAH. (2008). The Palestinian Initiative for the Promotion of Global Dialogue and Democracy: Annual Activities Report. Ramallah: MIFTAH.

43. MIFTAH. (2009). Combatting violence against women through the empowerment of community-based organizations,
достапно на:
http://www.miftah.org/Programmes/Briefing/PW_NGO2009.pdf.

44. Moghadam, V.M. (2005). Peacebuilding and reconstruction with women: Reflections on Afghanistan, Iraq and Palestine. *Development* 48(3).

45. Myrtenbaum, D. (2005). Women, Armed Conflict, and Occupation—An Israeli Perspective. Haifa: Isha L’Isha—Haifa Feminist Center, достапно на: http://www.isha.org.il/files/files/File/womenarmedconflict_israel_shadow_reprot _e.pdf.

46. Nashwan, K. (2009). The Palestinian Woman’s Role in Managing the Conflict and Making Peace. The Palestinian Development Studies Center – Gaza.

47. Nazzal, R.K. (2008, December 18). Eight years to UN Security Council Resolution 1325. Women's Affairs Technical Committee, достапно на: http://www.watcpal.org/english/display.asp?DocID=273

48. Nazzal, R.K. (2009). Palestinian Women and Resolution 1325. The Palestinian Initiative for the Promotion of Global Dialogue and Democracy. Ramallah: MIFTAH.

49. Nizal, Rima Katana, (2004), Palestinian Women between Real Political Participation and Cosmetic Involvement, Urban Dialogue.

50. OCHA data base, достапно на: http://www. ochaopt.org/. B'tselem statistics, *Statistics: Fatalities,* достапно на: http://www.btselem.org/english/statistics/Casualties.asp.

51. Писмо до администраторот О.Е.Т.А од Арапските жени од Северот, 23 март 1920, Државна Архива на Израел, РГ 2 30/1.

52. Party Parliamentary Group Great Lakes Region of Africa. (2009). Parliamentary visit of Senator Eve Baziaba Masudi, June 9-11, 2009, достапно на: http://www.gaps-uk.org/img_uploaded/Report%20of%20Eve%20Baziaba%20visit_June09.pdf

53. Peteet M, Julie (1991). *Gender in Crisis: Women and the Palestinian Resistance Movement*. New York: Columbia University Press.

54. Rabab Abdulhadi, the Palestinian Women Autonomous Movement> Emergence Dynamics and Challenges.

55. Rabadi, M. (2009). The Palestinian National Report Beijing 15+. The Ministry for 89 Women's Affairs – Ramallah.

56. Rahman, R. (October, 2005). Statement by Ambassador Radzi Rahman, Alternate Permanent Representative of Malaysia to the United Nations at the United Nations Security Council Debate on Women, Peace and Security. New York, NY.

57. Richter-Devroe, S. (2009). DRAFT—NOT FOR CITATION: UN Security Council Resolution 1325: A Framework for Palestinian Women's Peace Activism? ISAABRI Conference, Brazil, Rio de Janeiro, 22-24 July 2009.

58. Samuel S., Rajiv C., (2007). The Hamas Takeover and its Aftermath, Strategic Analysis, Vol.31, No.5.

59. Sharoni Simona, (1995). "Gendered Identities in Conflict: The Israeli-Palestinian Case and Beyond," Women's Studies Quarterly Vol. 23, No. 3/4, Rethinking Women's Peace Studies.

60. Sharoni, Simona. (1993). "*Conflict Resolution through Feminist Lenses: Theorizing the Israeli-Palestinian Conflict from the perspective of women peace activists in Israel*". Dissertation Thesis presented at George Mason University.

61. Sharoni, Simona. (1995). *Gender and the Israeli-Palestinian Conflict: the Politics of Women's Resistance*. New York: Syracuse University Press.

62. Sharoni, Simona (1998). "The Myth of Gender Equality and the Limits of Political Dissent in Israel". Middle East Report No. 207.

63. Stasiulis, Daiva & Yuval-Davis, Nira. (1995). *Unsettling Settler Societies: Articulations of Gender, Race, Ethnicity and Class*. London: Sage Publications.

64. Suheir Azzouni, (2015). "Palestine," Women's Rights in the Middle East and North Africa: Progress amid Resistance, (New York, NY: Freedom House, Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 2010), достапно на: https://www.freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/Palestine%20%28Palestinian%20Authority%20and%20Israeli %20Occupied%20Territories%29.pdf.

65. The Palestinian Centre for Human Rights (2004). Al-Mintar publication.

66. The United Nations Security Council Resolution 1325 Implementation in Palestine and Israel 2000-2009, достапно на: https://www.kirkensnodhjelp.no/contentassets/babdd17d712344e4a417e6dde3100ce2/unscr-1325_implementation-in-israel-and-palestine-2000-2009.pdf

67. Trialog Information Service. (2008). Donor politics and gender orders in the Israeli-Palestinian conflict. Trialog Information Service, достапно на: http://trialog-information-service.blogspot.com/2008/06/donor-politicsand-gender-orders-in.html.

68. UNFPA. (2005). *Gender-based violence in occupied Palestinian territory*. New York: UNFPA.

69. United Nations Economic and Social Council (ECOSOC) Report E/CN, 6/2007/4

70. UNMIS. (2005). Ensuring a sustainable peace in Sudan: Assessing steps forward for implementation of Security Council Resolution 1325 on women, peace and security. Khartoum: UNMIS.

71. Valasek, K. (2006). Securing equality, engendering peace: A guide to policy and planning on women, peace and security (UNSCR 1325). Santo Domingo, Dominican Republic: INSTRAW, достапно на: http://www.un-instraw.org/en/gps/general/implementation-of-un-scr-1325.html.

72. Vayrynen, T. (2004). Gender and peace operations: The confines of modernity. *International Peacekeeping* 11(1), 125-142.

73. Wi'am. (2007). Women's empowerment—a roadmap to peace in Palestine. Bethlehem: Wi'am and the Swedish Ministry of Foreign Affairs, достапно на: http://alaslah.org/1report.pdf.

74. Yuval-Davis, Nira. (1995). *Gender and Nation*. London: Sage Publications.